

REVISTA PEDAGOGICĂ

Nu este mărire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumină înainte de tôte.

Națiunea ce mai mare
este aceea care are cele
mai multe scôle.
Scôla este arma viito-
rului.

Familia și scôla trebuu
să lucreze împreună la o-
ducția copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația "și ajungu scopul
prin ajutorul instruc-
țiunii.

INȘTIINTĂRI

I Oricine face cinci abonați, primește abonamentul celui d'al cincilea abonat.

II Oricine trimite vre-o scrisoare administrației sau redacției e rugat să noteze districtul, plasa și comuna, de unde pornește, căci vine multă corespondență fără locul pornirii.

III Orce privește Redacția și Administrația revistei se va adresa subsemnatului.

ENIŪ-BĂLTEANU

București, Calea Moșilor 138.

I A R N A

A sosit geroasa iarnă. Șueră prin coșuri vântul
Pe afară-i viscol crâncen. Inghețat e, tun, pământul.
Nori de ceață plumburie învălit-au mândrul soare ;
Cât zărești în giur cu ochii, nu vezi de cât sloi, ninsoare...

În odaia încălzită, lângă 'mbelșugata masă,
Rid, se veselesc bogații... Lor de iarnă, ce le pasă ?
Greul ca să nu i-l simtă, născocesc petreceri sute :
În teatru, pe la baluri.. timpul fugе, sboară iute...

Of ! dar câți pe vremea asta, lângă vatra înghețată
Plâng, ne-având în casă pâine nici măcar să 'mbuce-odată !
Câți copii la față galbeni, câți bătrâni cu plete sure,
Zac bolnavi de frig și foame prin bordeele obscure !

Voi, pe cari mereu norocul pe cărări cu flori vă poartă,
Mai întoarceți-vă ochii și spre cei bătuți de soartă...
Cu prisosul de avere, ce în vânt îl aruncați :
Câte suferințe'n lume n'ați putea să alinați !

P. DULFU.

CHESTIUNI DIN METODICA SPECIALĂ

CĂRTILE ȘCOLARE

Fără un material didactic strîns din manualele noastre de geografie, fără un bagaj destul de mare de observațiuni relative, și fără un plan bine încheșat al așezării ideilor, nu mă puteam prezenta înaintea lumii pedagogice spre a mă agita,

dacă nu mai mult spre a formula legea exact stabilită a construirii de opuri geografice, după cum făgăduisem mai nainte.

În chestiunile de critică, o primă condițiune trebuie să fie îndeplinită de la început. Subiectul să fie bine studiat, pentru ca observațiunile caracteristice unui grup de idei, de noțiuni aprobate sau combătute, să nu lase urme de îndoială în sufletul cetitorului, care va controla la timp cele găsite.

Afară dar de orî-ce încurcătură, m'am hotărît să continuu cu studierea de chestiuni didactice nu de-a dreptul din obiectul Geografieî, ci mi-am propus ca teză de susținut pentru articolul de față ideia cărților școlare, fie ca trebuință, fie ca construcție—din partea autorului,—fie ca aplicare—din partea dascălului.

O primă observație care mi-a venit scriind, este să spun de la început că nu voi face alusiune la nici unul din manualele noastre de școală. Chestiunea este pusă în mod general, și general o voi discuta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nevoia de a avea cărți pentru citit o simte orî-care om eare știe puțină carte și care are în creerul lui cât de puțină cunoștință de foloasele ce se pot scoate din citirea cărților. Alții, chiar fără această calitate—căci așa trebuie să o numesc—găsesc în cărți pe prietinel cel mai bun, pe societatea cea mai aleasă. În timpuri de mahnire, când inima ți-e tristă și abătută de încercările grele ale vieții, te apropii cu o deosebită satisfacere de tovarășul nedespărțit, îl întrebî ca pe un frate, și el te mângâie, dându-ți dovezi și de suferințele altora dinaintea ta, și făcându-te să crezi că vei scăpa de ele.

Cartea, păstrătorul secretelor unui timp dus, descuietoearea ușilor închise pentru vecie fără ea, este limanul orî-cărui om care voește să se educe. Ea alături cu societatea,—alături cu pildele oamenilor de cari suntem înconjurați,—ne poate da mai multă putere morală, mai mult avânt pentru lupta de întreprins contra întunericii și a unei stări de lucruri rea.

Cartea trăește în totdeauna și prin dînsa se aud vocile ată-

tor bărbați vestiți, fie prin spiritul lor de cucerire, fie pentru capacitatea lor de a răpi, de a fura munca altuia, fie prin deosebita lor merite literare ori științifice și a căror descoperiri au fost datătoarele de viață nouii civilizații, nouii alcătuiți.

În ele, trecutul ni se desfășură în culori adevărate, și în fața piramidelor egiptene, ca și în fața coloanelor de la Versailles, am rămâne uimiți dacă iubitul tovarăș ne-ar lipsi.

Mentor al viitorului, ca descoperitor al tainelor din urma noastră, cărțile să fie isvrul din care tinerețea să se adape, ele să fie lumina cerească care să le arate calea către ținta civilizației, către rolul adevărat al fie-cărui individ pe pământ și al omenirii în general, prin ele tinerețea să se convingă de schimbările neîncetate ale spiritului uman, dobitocesc la început, și din ce în ce ridicându-se.

Dar, nu dați lumii, care începe să învețe la școala nouă a lumii, de cât o morală curată, lipsită de privilegiile deosebite ale claselor în care este împărțită societatea, nu-i dați să citească din cărțile care o otrăvesc în loc să o facă să crească în inteligență, nu o striviți prin escitarea continuă a nervilor sensuali, cerându-i o imagină isterică, și un creier de femeie pasionată după romane.

Cultivați-i prin cărți voința, cultivați-i caracterul social. Faceți-l părtaș la bucuriile ca și la suferințele lumii care muncește. Și ridicați-l prin citirea de cărți bune la rangul de *ființă raționabilă*, cum se tot spune de veacuri.

Însă pentru a ajunge scopul acesta prea frumos al chemării cărților în educațiune, este nevoie ca să se puie o basă solidă citirii, este nevoie ca din primii ani ai omului, educatori — părinți și profesori — să deprindă spiritul copilăresc chiar, cu citirea de cărți folositoare și chiar trebuincioase. Ar fi nevoie încă ca părinții să facă pe copiii lor a crede că fără asemenea mijloace de educațiune nu vor putea merge departe; și că prin urmare trebuie să se ocupe ei, singuri dând pilde frumoase.

În educațiunea domestică, îmi place foarte mult că aș încu-put a se lucra și cărți pentru copilași. E însă un curent vătămător pentru tineret. Cărțile cum sunt copiate, prea sunt «à la mode.» Micuții desemnați pe foi seamănă mai mult a păpuși de cât a oameni. Sferile de activitate în cari sunt puși, sunt cu totul schimbate prin îmbrăcăminte pocită a personagiilor și prin mărunțișurile de cocoană mare ale tipurilor.

Cărți cu figurî, apropiate de vârsta copilărească, cărți care să cuprindă icoane de animale, lucruri simple, lucrări din viața copiilor, iată ce recomand părinților, să pună în mâna pruncilor lor, la începutul periodului întâiu de educațiune. Negreșit, nu trebuie să-î prea îngrămădim pe copii cu ele, când pot citi mai bine în cartea naturii, ce le lipsesce și când timpul și-l ocupă mai mult cu jucării de fapt și cu scene reale între ei.

Vorba este însă a-î obișnui cu cărțile, și de aceea susțin a li se da; căci, mă uitam la un copilaș de 2—3 ani care foileta un calendar. Cu câtă dragoste nu privea tablourile și la fie-care pas întreba, ce-î asta? de unde este asta?

El voia să-și dea socoteală dar nu putea. Cartea nu era potrivită cu vârsta lui și de sigur dacă ar fi avut un manual didactic bine-chibzuit cu icoane potrivite, singur ar fi început să citească pe dinsele și să-mi spue în limba lui fermecător de stricată: aceasta merge, nene, astă pisică, sgâriat fetița, asta... are... păpușe, leagănă etc.

De aci, ce observăm? Linia de vederi pentru creerea de opuri scolastice am definit-o: *Fie-care period de educațiune va avea cărțile sale, fie-care clasă dar pe ale sale.*

În chestiunea aceasta toți sunt convinși că așa trebuie să fie? N'aș crede-o; căci ar fi peste puțină atunci ca în clasele primare, să se predea niște manuale, care ar fi obiectul de discuțiune și pentru gimnaziu. Și unde să fie greșeala?

Toți autorii de cărți, când s'aù apucat să scrie, nu s'aù gândit că copilul crescând urmează același drum în desvoltarea sa, pe care l-a avut și omenirea în drumul său, că, de exemplu, înaintea vârstei de piatră n'a putut să fie vârsta de fier,

că de exemplu revoluția cea mare nu putea să fie fără influența directă a societății medievale, a feudalismului, care trebuiau să cauză prin dezvoltarea burgheziei etc., și că prin urmare punerea în mișcare a celulelor creierului se efectuează un proces de a percepțiune neîncetată, care nu poate lipsi fără daune asupra inteligenței.

Se poate învăța pe de rost o poezie de Alexandri sau de Eminescu fără privire la fond. Copilul o învață din carte, să zicem. Nu te-ai adresat când ți-ai spus să învețe, nici la puterea lui de a judeca, nici la puterea lui de a prinde cele de învățat, ce bine i-ai adus? Ești mulțumit că ți-o spune ca pe Tatăl nostru, dar întreabă-l ce-a înțeles? pune-l să-ți spue cu alte vorbe.—Habar n'are!

Și răul acesta este întins pe multe locuri. Se cultivă memoria și se lasă judecata să dormiteze. Se dă drumul închipuirii și se lasă facultatea intuitivă amortită.

Să se scrie cărți didactice, dar să se consulte creierul școlarilor, puterea lor de a pricepe. Iată dar prima caracterizare a unei opere de școală: *să fie potrivită inteligenței pentru care este scrisă*. Alt-fel te adresezi poporului care nu va înțelege o iotă dacă nu i-ai comunicat ce ai de spus conform gradului său de cugetare, și alt-fel lumii culte deja, care te va pătrunde mai ușor.

Repet încă odată dar, prima condițiune cerută la creerea unei cărți, nu numai didactice dar ori de ce cuprins ar fi ea, este ca să fie scrisă conform puterii de pricepere, de a percepțiune, a cititorilor.

* * *

O nouă chestie care iarăși cere deslegare pe terenul ce am apucat și care se întâlnește foarte des mai ales în cărțile de școală este chestiunea metodelui observat în cursul bucațiilor, chestiunea fie zis a *planului metodic* întrebuintat.

În cartea sa, operă pedagogică, marele *Diesterweg* se pronunță foarte bine în această privință. «De iaă, zice el, o carte să citesc, primul lucru care îl fac este să consult planul, adică

ordinea de idei în care s'a scris. Nu numai atât, dar studiez bine acest plan și dacă văd că întrunește condițiile să fie citită cartea, mă pun pe lucru, dacă nu, o arunc.»

Și foarte bine face. Fie-care din noi, preocupat de curiositatea ce ne cuprinde când vrem a citi o carte, puțin ne pasă de modul în care trebuie scris totul. Privim fondul, puțin ne pasă de forma care poate adesea să caracterizeze lucrarea.

În punctul acesta e nevoie ca fondul cărții să fie pus la regulă, adică să i se dea un șir. O cunoștință se formează în creerul omului, se înrădăcinează mult mai ușor, dacă intră în cadrul cunoștințelor dinaintea ei, dacă e pusă în legătură directă cu acestea.

De aci urmează, că învățăturile ca să fie cuprinse mai ușor, să fie scoase una din alta, în ordine logică, și să iasă din același plan de studii ca punct de pornire.

Unele cărți de școală au ca plan, programa de studii, care în această privință a fost foarte laconică și greoaie. Cel mai bun plan de învățămînt ar fi acela care în mod clar, ne-ar da întregă sferă de lucrare a cărții respective.

De plan, de sigur se va ține și fondul,—materialul întrebuintat la alcătuirea opului didactic. Aci, să o spunem, sunt mai multe de zis.

Toate principiile relative la învățămînt, își vor găsi aplicare la fond :

1. Nici o cunoștință care nu-î trebuincioasă să nu intre în creerul copilului. Fac excepție însă învățăturile folositoare, care ocupă imediat rîndul după cele neapărat trebuincioase.

2. Ca să poată fi primite cunoștințele mai ușor, trebuie ca învățămîntul să fie interesant. E însă foarte greu ca pe niște noțiuni lipsite de viață să le îmbraci într'o haină frumoasă.

Mai bună carte va fi aceia—în acest punct—în care autorul va fi știut să atragă atenția școlarilor și interesul lor, către învățăturile date, fie prin limbajul întrebuintat, fie prin variația învățăturilor.

3. Ca elevii să învețe în adevăr *non scolae, sed vitae* (nu

pentru școală, dar pentru viață), este de lipsă ca cărțile să cuprindă luminile cele mai noi ale științei, pe lângă aranjarea ideilor. De aci și revisuirea și corijarea lor, bine-înțeles nu numai să se scrie pe copertă formula obișnuită *revăzută și corijată*. În alt-fel învățăturile vor fi alterate și nu vor fi juste, cu atât mai mult dacă chiar de la început nu vor fi fost adevărate. Acel autor înșală opinia publică și pune stavilă cunoștințelor noi, limitează pe institutor, și-l dă de rușine,—de minciună, în fața elevilor; căci conținutul nu se potrivește cu cele învățate în clasă oral.

Sau se poate întâmpla contrariul. Institutorul acuză pe autor. Și atunci, aceștia nu mai au credință în fața elevilor: *un autor care spune minciuni*, și din nenorocire este foarte adevărat.

Pripa cu care se scriu cărțile de către cei interesați, și cari par'că—ar urma preceptul lui Heliade, potrivit numai pentru acele vremuri când de o știință și literatură românească nu putea fi vorba: *scrieți băeți, numai scrieți*, zic această pripă este în cât-va dușmană cunoștințelor în totul adevărate și bine legate. Punem apoi că autorii (nu toți) se mulțumesc dacă nu a plagia, cel puțin a reface unele cărți eșite înainte vreme, la ce ne putem aștepta?

Creatorul cărții să fie ca istoricul. Să citească în toate izvoarele putincioase, nu numai cărți, etc., dar să citească în marea carte a naturei, unde expermentând poate căpăta cunoștințele cele mai bune. Iată pentru ce Baco de Verulam, fondatorul metodelui inductiv, cu aplicațiune la științele naturale, spunea în gura mare: *Nu în cărți, ci în natură aflați înțelepciunea care vă lipsește*. El era convins de greșelile mari ale autorilor, era convins de neputința de a scrie cărți bune; căci ei rătăceau în cercetările metafisice ale epocii renașterii și de aceia Bacon cerea natura și nu cartea.

* * *

4. O condiție nouă a înțelegerii cărților de studiu este ca limbajul în care sunt scrise să fie potrivit cu capacitatea micilor cititori. Ast-fel spunând, ajungem de unde am pornit.

Maî fericită carte este aceea în care noțiunile scrise pentru inteligență, vor fi date într'un limbagiū ușor, drăgăstos și concis.

Cu o deosebită plăcere vreaū să citez cartea de citire revăzută de D-niū Odobescu și Slavicī. Ce dulceată de vorbe ! Ce cuvinte pentru cugetări și cugetări pentru viață. Vorbire plină de interes, de sentiment care de sigur poate transforma pe copil într'un cititor pasionat !

Expresiunile să nu se pocească, numele de oameni, animale, etc., să se spue cum sunt și fără cuvinte radicale. In școala primară maî ales, unde copilul pune basă cunoștințelor limbii materne, cel puțin, să se învețe o românească curată ! Să se *părăsească dar calea streinismelor*, întru cât avem cuvinte proprii populare.

Nu numai atât. Stilul ! Aci este aci. Cu greū va ghici omul care în viața lui n'a mănuit o serie de copii, ce mod de exprimare va lua pentru fie-care clasă. Ast-fel aū greșit în majoritate sumă de autori ai cărților pentru clasele primare, care numai cu copii n'aū trăit ca pedagogi. Ei ne-aū dat acea babilonie de cuvinte, de idei încâlcite, care toate, zic ei, aū menirea să lumineze pe școlari, să-ī ducă pe calea adevărată !

5. Să ne oprim de asemenea la formarea regulilor. Acestea când s'aū alcătuit pentru întâia dată aū eșit din exemple ; prin urmare, amar greșesc autorii aceia cari voind a da elevilor cunoștințe încep cu reguli.

E just că institutorul învățând pe școlari o regulă, va fi basat pe exemple, când le o face cunoscută ; însă dacă scrii o carte fă-o cum se cade. Nu trebuie a lăsa regula spânzurată în aer, fără nici un pic de reazim, ca soarele care stă par'că fără nici o socoteală pe bolta cerească.

Nu ! Regulile eșind din exemple de toate zilele, să se scoată și în cărți din exemple. In alt-fel, sunt sigur că majoritatea elevilor vor ști prea bine un șir de cuvinte, fără să-și maî dea socoteală de rostul lor. Pentru ce ? Scrie la carte și pace. Acest

defect se vede prin unele din gramaticile și aritmeticile noastre foarte des.—Așa cuget eu!

6. De această parte se țin și trebuința definițiilor. Acestea au rolul de a face pe elev să distingă dintr'un grup de obiecte pe cel dat, prin arătarea notelor caracteristice, *termenul mare și diferența specifică*. Majoritatea autorilor au uritul obiceiul de a da definiția cutărui lucru înainte de a vorbi despre el, față de celelalte lucruri. Ei presupun obiectul înainte și-î spun definiția de-a dreptul. Nu se mai gândesc: oare, cum s'a născut ideia acestui obiect? Care-s notele care concură a ne da obiectul de definit? Nu. Pentru ei tot una este a spune copiilor, care cu greu înțeleg, definiția analitică a pătratului de exemplu: (pătrat este o figură, etc). Orî pe cea genetică (fig. care are 4 lat., etc. se numește pătrat).¹

Ca să întărim mai bine cele spuse aci, în școala primară, mai ales în primii ani, să nu se dea în cărți de cât *definițiunii genetice*, adică întâiu să se ia notele caracteristice și apoi numele obiectului de definit. Acesta este mersul natural. Pe acesta să-î urmăm.

* * *

Spuneam la început că *capul lucrului la creerea orî-cărui op pentru școalele primare este ca învățămîntul scris să fie trebuincios*. Simt de lipsă să fac aici o observațiune generală.

Nu vreau să vorbesc de discuțiile ivite, dacă cartea de citire singură poate sau nu satisface trebuințele elevilor pentru materiile de învățămînt. Acesta nu-î fondul articolului de față; dar vreau să zic că, îndată ce cartea este făcută pentru elev, apoi să conțină numai cunoștințe folositoare lui.

Notițele pentru institutor, explicațiile, prefața cărții, să fie articole de gazetă pedagogică, nu de cărți școlastice. Prin acestea pe copil mai rău îl distragi, de cât îl cultivi; căci ce-ar

¹ Exemplele se pot duce la infinit: Adunarea este operațiunea, etc. și: Când reunim etc... facem adunarea.

folosi, spre pildă începătorilor unde se observă greșala și mai mare : abecedarul cu capitole, paragrafe, notițe și prefață de câte 4 pagini, înaintea cărora copilul stă mut și se întrebă iarăși de rostul lor.—Am zis și în acest punct.

* * *

O greșală și mai mare se observă în alcătuirea materialului pe lecțiuni. Chiar din clasa I, copilul este pus să se ia cu mâinile de păr în fața lecțiilor de câte o pagină scrisă des și fără nici un Dumnezeu. Proporțiune să aibă lecția, întocmai ca și stofa tăiată de croitor și destinată pentru o treabă anumită. De aci sunt rele bucățile de citire lungi tare, și care nu se pot trata într'o oră, nici măcar ca învățămînt real (în mod cursor).

După mine, eă aș condamna chiar poesiile prea lungi, nu mai vorbesc de cele populare, unde sutele de versuri trebuie să urmeze unele după altele, mai rău de cât apa la moară.

E drept, spre exemplu, când copilul învață pe de rost, negreșit după ce i s'a explicat, că i se dezvoltă memoria în direcția putinței de a ține-a minte subiectele lungi în diferite ocaziuni; însă munca pusă aci s'ar resplăti de ajuns în fața altor bucăți cu conținut interesant însă mai concise ca formă cărora să li se dea cât mai multă atenție.

* * *

Și scriindu-se cărți didactice să observăm autorilor încă un lucru : Superficialitatea, modul de a judeca în treacăt, ar fi bun poate pentru un articol de gazetă, care are aerul de a pătrunde, dar care atinge chestia numai ca rândunica apa mării sau a riului, dar pentru școală nu. Chestiile, puse la locul lor, în sistema arătată, expuse limpede, și concentrând cât mai multă forță pe un spațiu mic, să fie pătrunse bine; căci în alt-fel vor da de bănuț școlarilor, sau că le vor încrucșa mâinile spre a se întreba ce a voit să zică autorul, ceia-ce se întemplă mai des.

Superficialitate în cărți, ce voiți să aibă elevii noștri în creere : *su-per-fi-cia-li-ta-te goală !* Iată emblema școalei, iată

spiritul multora din cărțile noastre. Și răul acesta vine de acolo că lumea s'a bizuit mereu pe exteriorul lucrurilor. Acesta a mișcat mai ușor nervul optic de cât natura intimă a lor. În unele școale și cărți se dau numai cuvinte, iar nu noțiuni pline de viață, trase din privirea de toate zilele a obiectelor, din observarea și mai perfectă a stării lor de fenomenalitate, etc., de aci și acei autori au transformat operele lor în cărți de pedanți, și stăruiesc să fie primite ca manuale de școală.

* * *

Pe lângă gruparea înțeleaptă a lecțiilor, observ o greșeală cam generală prin cărțile noastre. Inșirarea materialului nu se face după nici o lege bună de urmat. Fie-care are cap ; cum îl taie, așa face.

Iată ce aş dori aci. Să se grupeze materialul după felul său de a fi. Ast-fel vorbind despre casa părintească la inv. real, vei lua rînd pe rînd toate subiectele relative ca : pe lângă case fiind animale sau clădiri pentru acestea, vei vorbi despre ele ; cai, boi, vaci, etc. Vei trece apoi la grădină, de aci la sat, oraș, etc.

Ori, grupele de plante sau de animale se găsesc într'un anumit timp. Va trebui să faci tratarea după anotimpuri, începînd cu cel de toamnă când ai școlarii în clase.—Așa cu fie-care obiect.

O ast-fel de tratare, de aranjare, scutește și pe elevi și pe dascăli de a tot răfoi cărțile spre a găsi lecțiunea, și servește a face procesul de asimilațiune și mai favorabil.

* * *

În privința icoanelor din cărți am iarăși câte-va cuvinte de spus. Obiceiul de a lega cele scrise de cele desemnate poate să-și aibă menirea și meritul său. Pedagogul *Comenius*, de la care mi se pare că s'a luat scriitorii din urma sa, avea în cartea sa *Orbis pictus* (lumea zugrăvită), asemenea tablouri. Ele slujeau a face mai ușoară și mai plăcută învățarea limbii latine prin cea germană și era nevoie ca fie-care cuvînt, activitate, să fie clară în mintea școlarului și de aci și icoa-

nele pentru activităţi şi numele lucrurilor, fie-care însemnate cu numere spre a nu se da loc la confusiuni.

Noi ne-am mulţumit a plagia—a poci mai ales ideea lui Comenius şi fie-care carte ce tot ese trebuie să aibă în text o mulţime de figurî, de care copilul are idee şi pe care le vede în realitate. Înţeleg, să se dea bucăţilor şi tablouri; dar ele să represinte chipuri de obiecte şi scene nu prea cunoscute şcolarului. Câtă bucurie nu i-ar face lui, citind de exemplu despre istoria lui Columb să se arate chipul insulei unde cu bucurie ajunsese, orî povestind la istoria despre bătălia de la Călugăreni să-i presinţi tabloul măreţ al acestei lupte, locul unde s'au bătut, chipul lui Mihaî, etc. Câtă viaţă n'ăi dat cuvintelor şi cum de repede s'au săpat în mintea lor; însă ce le-ar folosi dacă în abecedar le-ăi trântit un cal, un câine de curte. etc. mai rău îl vei distra, când va citi; căci va trebui să-şi aducă aminte de chip şi apoi să spună cuvintul pe din afară.

De accia, chestia întrebunţării figurilor privind de-a dreptul şi cărţile didactice, cred că am lămurit-o: *Nu daţi şcolărilor tablouri văzute în natură mai bine.* Este destul material de desemnat prin cărţi, puţin cunoscut, şi care trebuie, să fie scos mai în lumină în cărţile noastre.

De chestia figurilor se mai leagă încă una. Autorii se mulţumesc a da chipul obiectului ce tractează, parcă ar fi de stană. Fie-care fiinţă, fie-care lucru are o chemare, relativ vorbind, în lumea aceasta. Logicul reese că lucrurile desemnându-se să se facă în starea în care se găsec mai des şi în care pot atrage mai mult interesul copiilor. Vreţi să-i deprindeţi pe dênşii la activitate, puneţi şi obiectele ce i le presentaţi în activitate. Numai ast-fel pot fi parcă vii, şi gădelă nervul optic mai plăcut şi mai multă vreme, trecând ideile despre cele tratate ca avere intelectuală a copilului.

NB. Aş aminti de asemenea ca figurile să presinte în cât-va mai mult tipurile caracteristice ale unei părţi din carte, şi anume să fie din obiectele şi vederile acelea pe care scolarii

nu le înțeleg numai din explicație și pe care nu le ved de cât foarte rar și chiar de loc.

Pentru desemn se face excepție. Acolo lucrurile, mergând de la ușor la greu trebuie să se cunoască toate, de la cele cu linii drepte, până la cele în curbe, etc.

Făcând câte-va observațiuni mai de căpetenie asupra fondului, ca așezare a materialului, în șir logic, pe lecțiuni, și în cercuri concentrice a limbii în care este scrisă cartea, precum și pentru cei ce este scrisă, simt nevoie să nu trec cu vederea a 2-a parte a subiectului propus.

Nu poți face pe un copil să învețe cu ușurință un lucru, dacă nu-î dai o formă plăcută-atrăgătoare. De aci, să nu se treacă cu vederea hârtia pe care se scrie tiparul, precum și modul de a fi al chipurilor și legătura. Toate, ele prin ele, să vorbească că trebuiesc citite, respirat parfumul lor. Cât prețuesc dar cărțile streinilor: nemți, francezi, etc.

Ca igienă: știm cu toții: litere măricele, hârtie gălbue, nu mult lustruită, iată ce cerem.

De preț, să-l tăcem. L'ăș lăsa la discreția librarilor și editorilor; dar mi-e tare frică că se vor îmbogăți prea curând. Mă bucur însă, în punctul acesta, de efectele concurenței. Au început a se scoate unele manuale didactice, mai eftine și mai bune, îndeplinind mai multe din cerințele pedagogice. Unele sunt chiar legate, pentru un preț de nimic. Foarte bine!

În sfârșit, dacă am scris aceste rînduri, relative la cărțile noastre didactice, le-am scris nu pentru a da de gol pe autorii compromiși în fața opiniei pedagogice. Nu. Îi cunoaște dascălimea,—îi cunoaștem cu toții. Vorba este, am scris, pentru a da o formă mai lămurită ideii despre cărțile noastre școlare și ca să servească ca călăuză în recunoașterile critice pe terenul didacticei practice, — celor ce vor a se ocupa de ea.

Am arătat unele din condițiile mai de căpetenie la creerea de opuri, m'am oprit mai mult asupra unora, fiind-că interesau mai mult, și așa mai departe, stând mai puțină vreme la acelea care nu prea aveau atâta de zis.

Ast-fel, ziceam pentru a încheia articolul de față:

1. *Fie-care period de educație să aibă cărțile sale;*
2. *Acestea să fie scrise după puterea de pricepere, de aperepție a cititorilor;*
3. *Să aibă un plan, o legătură logică în lecțiuni;*
4. *Lecțiunile să fie proporționate, pentru a nu plictisi; și regulile scoase din exemple;*
5. *Materialul să fie, adevărat, clar, și ușor de înțeles ca limbajiu;*
6. *Să se trateze fără superficialitate și fără pedantism;*
7. *Icoanele represintând obiecte și lucrări, toate în activitate, să se dea numai unde trebuie;*
8. *Hârtia, tiparul—bine întrebuințate.*

Și dacă nu mulți corespund acestor principii, să dăm în cât-va dreptate. În lupta pentru traiu, fie-care individ face ce poate. Întăiu se presintă el ca om, și apoi dă societății ce i s'ar cuveni în primul rang.

A jertfi o viață întreagă ideii, prea frumoasă pentru a scrie cărți didactice bine echilibrate, este prea greu. Asemenea oameni se întâlnesc rar. Și vorbesc de noi Români numai. În streinătate, de exemplu, unde sistema este capul lucrului, lumea s'a obișnuit să scrie măi metodic.

La noi, s'a făcut ce s'a putut. Fără pregătiri pedagogice, fără acea școală care zidește în capete logica adevărată, am innoptat fie-care unde ne-a apucat vremea. Și în loc de a huli, trebuie să ne aducem cu sfințenie aminte de acele ființe, — moarte acum,—a căror opere au trăit și din a căror idei bune la vremea lor au gustat generațiile trecute.

Le-au călăuzit în unele părți; le-au rătăcit în altele,—nu-i vina lor: Fie-care timp cu lucrările sale.

Dar de acum nu măi merge. Veacul schimbat — adică lumea—alte idei, altă sorginte de lumină, pentru generații; alt îndemn la scrierea cărților pentru autorii rămași în urmă.

Grigorie Teodossiu

Institutor școllei de aplicație.

NB. De comisiuni didactice cari să studieze cărțile nu mai ating cu vorba. Le cunoaștem.

Inceputul cred că l-aș făcut învățătorii în asociațiunile conferențiale. Ar fi însă de dorit că chiar alcătuirea și nu numai alegerea să fie în acest chip: „Mai mulți ochi văd mai multe“.

Ministerul, ca delegați pentru examinarea cărților să numească de asemenea comisiuni de oameni experți: nu persoane singuratice prin capacitate, și cu interesul pentru instrucție secundar.

Legea chiar, să conție articole ~~privitoare~~ la deslegarea acestei chestiuni însemnate.

Alții mai competenți au cuvîntul.

Gr. T.

EDUCAȚIUNEA INTELECTUALA *)

Conferință ținută în ședința publică a Societății „Tinerimea-Română“
la 1 Decembrie 1891

Conceperea sau înțelegerea, ceea-ce în mod vulgar se numește *inteligentă*, este o putere a spiritului de a-și apropria *bine lămurite* ideile ce i se transmit.

Conceperea este o aptitudine naturală, dependintă de cauze materiale puțin cunoscute, de temperamentul indivizilor; ba ceva mai mult: e o chestiune de naționalități, de rase.

Vezi indivizi, popoare, rase ce au mai multă sau mai puțină facilitate de a concepe, de a înțelege, fără ca să poată cultura ajuta mult acestei aptitudini naturale.

Copilul însă nu se naște cu facultatea conceperei dezvoltată.

Facultatea conceperei vine de la facilitatea cu care se pun moleculele cerebrale în mișcare. Știința n'a reușit încă a găsi mijloace artificiale spre a grăbi procesul natural ce are de scop a atinge acele molecule. E de presupus însă, că exercițiul poate da până la un grad oare-care acest rezultat și sunt cu atât mai mult întemeiat de a înainta această ipotesă, cu cât se poate vedea că o idee nouă e pricepută mai greu de cât alta cu-

*) Vezi în numărul precedent începutul acestui studiu.

noscută, cu alte vorbe, moleculele cari n'au fost încă atinse se vor deștepta mai greu, de cât cele deprinse a fi puse în mișcare.

Copiii înțeleg foarte greu o idee întreagă, pentru că nervii¹ ce leagă moleculele cerebrale între ele, n'au destulă putere spre a agita instantaneu toate moleculele necesare.

Educatoriî decî trebuie să ia în considerare acest adevăr fiziologic și să nu ceară organelor slăbuțelor ființe niște operațiuni fiziologo-psichice, ce ele n'au putere să îndeplinească.

Așa dar de sine urmează, că copii în școală, la studiu, trebuie clasificați mai mult după vîrstă de cât după dezvoltarea lor nervoasă, căci acea dezvoltare chiar când s'ar fi efectuat prin cauze și în condițiuni extraordinare, totuși nu trebuie împinsă la esces.

De-asemena și mamele ar greși, dacă, spre a-și măguli vanitatea, ar încărcă spiritul copiilor lor cu idei ce ar necesita sfortări fiziologo-psichologice foarte mari, pentru ca să fie înțelese. În acest cas s'ar întîmpla cu creerî, ceea-ce s'ar întîmpla cu corpul unui copil, când ar fi însărcinat cu poveri peste puterile sale. Sufletul, facultățile intelectuale, servindu-se de organe materiale în îndeplinirea funcțiunii lor, aceste organe, slăbuțe cu totul la tinerele ființe, nu pot îndeplini funcțiunii afară din legile naturei, de cât numai cu riscul vătămării lor.

La început, pe când nervii ce stabilesc comunicațiunea între ganglioane, fiind prea slăbuți spre a putea îndeplini procesul comunicațiunii moleculelor, copii sunt incapabili de a înțelege idei, cari ar necesita agitarea mai multor molecule de-odată, sau de-o succedere repede ca fulgerul. Copiî atunci ar învăța numai cuvinte.

Cu cât va înainta copilul în etate, cu cât nervii creerilor săi iaă mai multă consistență și cu cât moleculele pot comunica mai repede între ele, cu atâta și facultatea înțelegerii său

¹ Substanță intercelulară

a conceperii poate opera mai bine și devine mai aptă de lucrări mai complicate.

De la 10 la 20 ani, pentru creerii copilului poți, fără pericol, transmite idei mai mult sau mai puțin complicate; atât numai ca această transmisiune să se facă cu metodă, în vederea dezvoltării naturale a facultăților intelectuale.

Educatorii să nu-și uite că percepțiunea are mai multe moduri de operațiuni, cari se dezvoltă gradat.

Dar să trecem la a 3-a putere a sa.

Intuițiunea este o putere a sufletului, prin care el are conștiința lucrurilor mai înainte de a le fi cunoscut. Omul știe, fără să fi învățat.

Unde ar fi rămas progresul, dacă omul n'ar ști prin *intuițiune*, dacă din generație în generație nu s'ar fi învățat altceva decât numai ceea-ce ziceau părinții sau educatorii.

Intuițiunea se adapă din trei izvoare diferite :

1. Natura dotează sufletul cu cunoștințe variî, ceea-ce se numește *idei înăscute în omnire*;

2. Părinții, dând copilului viață, suflet, îi transmit și o parte din cunoștințele lor. Cantitatea acelor cunoștințe variază; cauza însă care oprește sau favorează această transmitere este încă necunoscută.

Știința încă n'a aflat, cum și pentru ce unii copii primesc odată cu viața și talentul părinților.

Faptul e însă nediscutabil, căci rezultatele-î sunt evidente : omenirea progresează din generație în generație.

A 3-a putere îi vine intuițiunii, de la impresiunile ce copilul primește pe nesimțite, din observațiunile ce face singur și din contactul neconștient ce are cu lucrurile externe, prin simțuri.

Prin aceste moduri descoperindu-i-se copilului suma de adevăruri, suma de idei, sufletul cată să aibă echoul său și îndată ce o idee care deja i-a fost descoperită, bate la poartă inteligenței, iar inteligența răspunde că știe deja.

Din cele zise până aci se poate vedea, că intuițiunea e înegal dezvoltată în oameni.

Nu tot copilul se naște cu o intuițiune aproape perfectă: nu toți știu prin descoperiri, sunt însă de acei cari știu.

Progresul copiilor ar înainta prea încet, când ei n'ar percepe nimica de cât numai prin concepere; în acest cas orce cuvînt, orce idee nouă s'ar presinta copiilor, ar trebui mai întâi să li se explice pe lung, să li se facă definițiunile cele mai amănunțite.

Da, să li se facă copiilor explicațiuni numeroase; pedagogul să nu se razeme pe facultatea intuițiunii copiilor mai ales când ei nu sunt dotați cu dînsa, sau când această facultate n'a avut timp de a se dezvolta, dar nici să nu cază în escesul contrar.

Dacă spiritual copilului nici odată nu va lucra singur, dacă intuițiunea sa se va lăsa în neactivitate, atunci aceasta va amorți, se va paraliza. Acest copil va percepe cu o dificultate nespusă care-i va fi o barieră pusă progresului său.

Cea mai mare artă a pedagogului este a dirigia cu înțelepciune intuițiunea copilului, pentru că prin intuițiune copilul se conduce de la cunoscut la necunoscut.

Intuițiunea, precum se poate exploata în beneficiul educațiunii, tot astfel însă poate deveni o putere de corupțiune teribilă.

Percepțiunea avînd puterea de a primi o sumă de descoperiri prin intuițiune, atît noțiunile rîului cât și ale binelui se pot completa de sine. Un singur cuvînt poate să-i descopere copilului un șir lung de vițiuni.

De aceea copiii trebuiesc feriți cu cea mai mare îngrijire și de cele mai elementare noțiuni ale rîului, pentru că intuițiunea lucrează și astfel inocentele ființe ușor ar putea afla imoralității din cele mai degradătoare, și pentru că îndată ce un copil și-a pierdut candoarea și inocența, e capabil de orîce rău; căci la el sensul moral nu-î de ajuns dezvoltat ca să

poată reprima răul și nici raționamentul nu-î poate da experiența consecințelor.

În fine a patra putere a percepțiunii este «abstracțiunea»

Abstracțiunea ne descopere o lume nouă de idei și sentimente, cu alte vorbe, ne face capabil de a concepe ceea-ce nu e vizibil, nici palpabil. Trebuie să recunoaștem, că din toate facultățile intelectuale, puterea abstracțiunii este ceea-ce ne ridică mai presus de animale.

Această facultate e o formă a manifestării inteligenței omenești, perfecționabilă totdeauna, asupra căreia pedagogia, mai ales când o tratează în parte, are foarte puțină influință.

Abstracțiunea stă pe cea mai înaltă treaptă a facultăților sufletești și de aceea ea, atât în individ cât și în personalitatea omenească, se dezvoltă mai târziu.

Ca dovadă, rasele omenești cu totul barbare sunt incapabile de abstracțiune; și fiindcă intuițiunea le revelă o ființă superioară creatoare, de aceea în incapacitatea lor de abstracțiune, unii adoară cerul, alții marea, alții pământul, alții o stâncă, alții chiar vr'un obiect de manufactură omenească, o armă sau altceva.

Și nu doar că aceste lucruri pentru ei ar fi numai o formă concretă dată unei abstracțiuni. Tot ceea-ce percepțiunea lor poate concepe, sunt obiecte fizice numai, pentru că mintea lor nu ajunge la abstracțiune, la ideal.

Copiii de asemenea n'au facultatea abstracțiunii; de aceea pedagogia va usa de un sistem de învățămînt elementar, unde idealul se reprezintă sub forme reale, fizice și perceptibile simțurilor.

Spre dezvoltarea abstracțiunii special, pedagogia până în ziua de azi încă n'a aflat formule și regulamente.

Numai cultivarea și înobilarea tuturilor facultăților sufletului dă întindere puterii abstracțiunii; de aceea e indubitabil că ea își va lua puteri din dezvoltarea puterilor ce o preced.

Abstracțiunea naște și se învigorizează de obicei de la 15 la 25 ani; dacă împrejurări fericite mai întâiu au preparat

favorabil și alte facultăți intelectuale, atunci sufletul prin puterea abstracțiunii își ia sbor spre un ideal prototip de perfecțiune, la care de va fi ajuns sau nu, totuși îmbunătățește, ridică, înobilează omul mai mult de cât orice altă putere spirituală.

Abstracțiunea unită cu imaginațiunea va putea crea cap-de-opere artistice; iar cu puterea analitică, poate da impulsuni noi filosofiei.

De aceea atunci, când copiii au trecut peste învățămîntul elementar, trebuie să fie astfel dirigiați, în cât puterea abstracțiunii să se poată desvolta în ei.

E de însemnat, că studiul neconținut al științelor pozitive, poate înăbuși facultatea abstracțiunii.

Educatorii copiilor, ori unde se vor afla acei copii, în școală sau în familie, trebuie să combine astfel studiile, ocupațiunile și lecturile lor, în cât cunoștințele abstracte, precum e istoria, poezia și filosofia, fără a usa de forța abstracțiunii, să-și aibă locul de onoare pe lângă științele naturale și toate cunoștințele pozitive, pentru că neîntrebuințarea abstracțiunii ar opri-o în desvoltarea sa și ar condamna-o la amortire.

Dar să nu ne oprim aici, să mergem mai departe.

O cunoștință perfectă și amănunțită a lucrurilor ne-ar fi imposibilă, dacă n'am avea «atențiunea», o putere a facultăților minții de a se concentra spre a putea observa și cunoaște bine.

Ea se poate compara foarte bine cu o undiță ce o aruncăm spre a prinde ideile.

Nu poate fi o facultate, care se reclame mai imperios în-grijirea educatorilor ca atențiunea.

Spre a putea îndepărta de copii mulțimea de cauze ce pricinuesc distracțiunea sau neatențiunea, pedagogul înainte de toate trebuie să examineze această facultate din punctul de vedere psihico-fisiologic, să examineze cum se îndeplinește acest proces electro-chimic, și atunci, când va cunoaște bine cauzele ce pro-

duc acțiunea atențiunii, va ști și cum să înlătoreze cauzele ce produc reacțiunea ei sau distracțiunea.

O senzațiune primită de către un simț, d. ex. vedere sau auz, imediat produce o impresiune în creeri, adică se reflectă în ganglionul destinat spre a primi acea imaginațiune.

Acest ganglion odată deșteptat, pune în mișcare toate moleculele ce-î aparțin și ast-fel deșteptându-se unele după altele, întreaga grupă sau asociațiune de idei (pentru că fie-care ganglion corespunde cu o idee) este predispusă de a primi impresiuni continue și numeroase.

Dacă interesul și voința de a ști sunt ațitate, atunci și creeri omului sau ai copilului devin apte de atențiune.

Când însă întimplarea ar voi ca să apară un obiect nou, să atingă alt organ simțual și astfel să producă în creeri agitarea altor molecule, atunci grupa de molecule sau asociațiunea ideilor ce cu un moment mai înainte era în activitate, prin această schimbare încetează orice lucrare, pentru că toată forța de acțiune se concentrează în grupa de idei mai de curînd și mai puternic agitată. Acestea funcționează acum și astfel se efectuează distracțiunea de la cele d'întăiu cugetări sau impresiuni.

Se poate întimpla ca prin senzațiuni ce sosesc deodată prin mai multe organe simțuală, să se producă în creeri impresiuni și să se deștepte imagini diverse; acele impresiuni însă nu pot fi destul de tari ca să fie durabile. În acest caz cugetările merg de la un loc la altul, atențiunea nu se concentrează, interesul nu se oprește asupra unui obiect și percepțiunea e debilă. Omul vede fără să aibă conștiința de lucrurile văzute, ascultă fără să auză și să înțeleagă.

Cu toate că instinctul schimbării e dezvoltat în natura copiilor, spiritul lor are putere de a se concentra și fixa asupra orî-cărui obiect; prin urmare copii sunt capabili de atențiune numai cât această facultate trebuie dezvoltată prin exercițiu.

După ce pedagogul a înțeles propria voință a copilului, nu-î este greu de a deștepta atențiunea în copil. Să nu se crează.

că frica de pedeapsă—precum în multe din școalele noastre se mai usitează—face pe copil atent, nu ! ci impresiunea ce produce învățătorul prin cele ce zice. Moleculele puse odată în mișcare, prin dorința și impulsivitatea sufletului de a ști, atențiunea sporește.

Copiilor să li se spună totdeauna lucruri noi, pe cari să le înțeleagă bine și să le fie înșirate bine, pentru că atunci atențiunea lor continuu va fi deșteaptă.

Mintea copilului fără deprindere, nu face eforturile necesare de a-și fixa și concentra atențiunea. De aceea educatorul se va sili a deprinde pe elevi la atențiune, nu cu scopul de a le provoca voința, ci numai prin interes și plăcere va deștepta atențiunea în ei.

Un elev ne atent, e ca și absent de la lecțiune, pentru că fără atențiune, celelalte facultăți intelectuale nu pot primi nici o idee.

Fără multă greutate, părinții, dar mai cu seamă mamele, cărorora de la natură le e dată în primul loc creșterea copiilor lor, se pot ocupa foarte mult cu dezvoltarea atențiunii. De cum începe copilul să cunoască, tot ceea-ce vede, să i se arate bine, cu d'amănuntul, cu atențiune, nimic să nu privească în mod superficial.

Să li se arate copiilor gravuri, oameni, animale, peisaje sau orice alte obiecte și să li se explice totul în cea mai deplină amănunțire ; totul să le fie lămurit și să li se atragă atențiunea asupra totului.

Să li se dea copiilor mișcări de comisiune și a le pretinde ca să le îplinească cu exactitatea lor posibilă.

Astfel deprinși copiii încă de mici, încă de acasă, când vor fi în etatea de școală, vor ști să-și fixeze și concentreze atențiunea, vor ști să vadă totul, să asculte totul și prin urmare să-și înțeleagă totul ; căci neînțelegerea mai totdeauna vine de la neatențiune.

Dar ori cât de deprinși la atențiune ar sosi copiii în școală,

învățătorul neconținut trebuie să aibă grije de a le o mai desvolta, spre care scop nici de cum nu trebuie ore speciale.

În tot timpul cât elevii sunt sub ochii învățătorului, dînsul se va sili să le fie atențiunea deșteaptă, căci numai astfel se poate desvolta.

Și pentru ca elevii să devie atenți, o atențiune foarte mare i se recere învățătorului. El trebuie să vadă din șederea, din privirea, din fisionomia elevilor dacă sunt sau nu atenți.

Când vr'un elev răspunde, recitează, face vre-o problemă sau scrie la tablă, toți ceilalți elevi din clasă trebuie să-l urmeze cu atențiune.

Când unul recitează, oprește-l la un loc și provoacă pe altul să continue. Adresează-te mai des la cei mai neatenți, căci de nu vor fi în stare să urmeze, le probezi că știți cum să sunt neatenți. Așteptând astfel elevii în tot momentul să fie provocați să răspundă, câtă să urmeze lecțiunea cu atențiune, se deprind să fie atenți și devin cu atât mai atenți, cu cât această facultate se desvoltă prin un exercițiu neconținut.

Apoi, elevii profită foarte mult, ascultând o lecțiune cu atențiune de mai multe ori: pentru că se poate întâmpla că-și uită un fapt, un nume, odată și nu și le poate reaminti după mai puține auzite.

E de însemnat însă, ca nici într'o școală, cu atât mai puțin, în școala primară copiii să nu se chestioneze pe rând sau în mod cunoscut lor, pentru că de acolo, a sburat toată atențiunea.

Copiii adese-ori se scuzează de neștiința lor, sub cuvînt că ar fi uitat. Aici însă trebuie să li se explice, că pretinsa uitare nu e altceva de cât neatențiunea; căci ceea-ce odată omul a înțeles bine, nu uită ușor.

E foarte necesar a convinge pe copiii de importanța atențiunii, ceea-ce se poate face foarte ușor prin miș de exemple simțitoare. Nu-î greu a demonstra copiilor, că pot trece peste învățătură folositoare și că de nu vor fi atenți, e imposibil să și le aproprieze.

Spre îmbunătățirea morală a omului de asemenea e indispensabilă atențiunea; pentru că de nu va fi omul atent asupra faptelor sale, de nu-și va observa conduita, pe nesimțite va ajunge să comită toate relele.

Copilul învățat de mic să fie atent la tot ce aude și vede, va deveni atent și la tot ce zice și ce face, astfel în cât rău nu va făptui nici odată; mai rar se întâmplă ca omul să facă răul cu conștiință, cu precauțare.

Chiar și în orele de lucru manual (mai cu seamă la fete) se poate ține în deșteptare atențiunea copiilor, spunându-le istorioare ce-î interesează, dar tot-odată și din cari pot profita ceva fie în cultivarea spiritului, sau perfecționarea morală.

Numai buna-voință să nu lipsească învățătorilor și atunci vor ști să se servească de mulțimea mijloacelor ce au în mână spre a desvolta o facultate atât de indispensabilă progresării copiilor.

Progresul în cultură, în instrucțiune însă ar fi imposibil fără o facultate intelectuală capabilă de a conserva cunoștințele dobândite.

Din fericire pentru noi această facultate există pe care o numim «memorie».

Memoria nu numai păstrează imaginile și ideile, ci ea are și darul de a le rechema la trebuință. E de însemnat că o idee perceptibilă și așezată în memorie nu numai că nu se pierde, ci se coace, sporește, ia putere, întindere.

I. G. NEAMȚU.

VLAHUȚĂ
despre
LEGENDELE ROMANE
de
V. A. URECHIA

Îți scriu, iubitul meu maestru, sub impresia caldă și bine-făcătoare a frumoaselor «legende», a căror cetire a fost pentru mine o adevărată desfătare intelectuală. Sincer îți spun că n'am lăsat cartea din mână până la cea din urmă filă, unde ne zici: *La revedere*. Cunoșteam unele bucăți, din gura autorului; dar, orce ar zice autorul, acum le-am gustat bine și pe îndeletele, oprindu-mă la fie-care rând și savurând frazele și espreziile mai curioase; mai adânci, mai sugestive.

Alta-î când mă duci d-ta, în goana calului, prin locurile cele mai minunate, și alta-î când mă lași singur, să mă opresc unde mi-î drag, să stau mult și să privesc, și să respir unde sunt locurile mai frumoase și florile mai parfumate.

Și m'am oprit și m'am pătruns bine de frumusețile agonizante cu atâta talent și fericită răbdare într'o carte, care ar servi de minune tinerilor scriitori, pentru a-î învăța limba și datinele neamului nostru. Și degeaba cauți să te dai la spatele poporului și să zici: *el le-a făcut*. Fii sigur că nu vom mulțumi florilor pentru fagurul albinelor. Ai muncit o viață întreagă, ai buchinat pe trențe de hârtii mușcate, evocând une-orî numai prin fixarea ochilor și a minții umbra slovelor șterse de timp, și ai migălit, nopți fără odihnă, pe isvoadele rupte ferfeniță ale unui neam tembel și nepăsător de istoria vieții lui, ca să vezi cine au fost, cum au vorbit și ce au făcut strămoșii noștri; și acum, când ai ajuns să-î cunoști și să ne vorbești de voivozi, de cronicari, și de dascălul Florea și de meșterul Ifrim, ca de colegii D-tale de la Senat, acum când noi, cari te admirăm și prețuim ce ai făcut, te chiamăm la rampă, D-ta ne faci *îții* de după culise și nu vrei să eși sin-

gur?.., Haide, nu mai umbla cu cochetăriile la vârsta asta, și recunoaște, împreună cu cei cari își dau seamă de ce ai făcut, că *Ion Itețu și Popa care știe carte* puteau să doarmă foarte bine o vecinicie în negura «poporului», cum dorm într'un clavir închis toate melodiile divine ce s'au combinat și se vor combina în viitor

Știi foarte bine că plăcerea de a admira este de multe ori tot așa de mare și de intensă, ca și plăcerea de a fi admirat. Lasă-mă dar să te admir. Nu umbla să-mi tulburi această plăcere! Toți oamenii din cartea, pe care mi-ai trimis-o, imi sunt buni prietini acum. Ei trăesc de o viață puternică și caldă; în tablourile și în lumina legendară în care i-ai îngrădit, eu îi văd și îi ascult cum se sbuciumă, se sfădesc, se vaită, sau petrec, după cum îi bate și-i întoarce suflarea dătătoare de viață a *creatorului* lor V. A. Urechia. Și ce limbă frumoasă vorbesc oamenii aceștia! Cum te farmecă și te fac părtași timpului și vieții lor!

Îți admir puterea și harnicia și tinerețea, pe care anii par a o împropșta mereu. Nu m'aș mira și m'ar încânta ca la vara viitoare să *ne revedem* în vol. II de «Legende din Istoria Națională».

Să trăești și să fii sănătos și senin.

Dor și sărutări și dragoste de la noi toți la voi toți.

PESTALOZZI¹⁾

Tot aci spune că lucrează Pestalozzi a cincea parte a scrierii sale *Leonard și Gertruda*, care în adevăr că a și terminat-o, dar nu s'a putut publica, căci manuscrisul s'a pierdut împreună cu altele.

Intru acestea, bătrânul se preocupa de continuarea in-

1) Vezi numărul precedent.

stitutului și dupe moartea sa ; de acea, în 1817, dobândise de la municipalitatea din Yverdon dreptul ca castelul să rămână următorilor săi încă cinci ani. Dar mai târziu, în primele zile din 1821, cugetă să prelungească această concesie pentru 15 sau pentru 20 de ani, imputernicind pe Schmid să tracteze în numele său. Municipalitatea era dispusă a face această concesie cu oaricari condițiuni, când cei trei adversari : Niederer, Krüsi și Näf, aflând despre aceasta protestară energic, susținând că dacă s'ar face această concesie, apoi dupe moartea lui Pesalozzi ei n'ar mai putea ține institutetele lor la Yverdon, din cauza lui Schmid. Municipalitatea se induplecă și rupse tractativele cu Schmid, pentru că Niederer și amicii săi știuseră să câștige în favoarea lor mai mulți membri influenți ai societății orașelului, sub motivul ritului ortodox, profitând de bigotismul lor.

La rândul său Pestalozzi, comise greșala de a da în judecată municipalitatea din Yverdon spre a-l despăgubi de cheltuelile ce făcuse el cu reparația castelului ; de oarece, în 1804, când s'a stabilit institutul la Yverdon, municipalitatea se îndatorase să aibă grije de întreținerea localului, reparându-l în caz de necesitate, cea ce nu făcuse. Mai multe persoane se puseră la mijloc și-l împăcară cu municipalitatea, în Noemvrie 1821, obligându-se aceasta a plăti cheltuelile procesului, dar fără să se mai vorbească de prelungirea termenului concesiunii.

Schmid făcu și dinsul eroarea de a da în judecată pe Niederer, Krüsi și Näf, pentru calomniile ce-î aduseră aceștia prin petiția lor către primăria din Yverdon. Acest proces ținu lung timp și dede loc la multe scrieri publicate prin jurnale și în broșuri, prin cari ambele părți se insultau și se calomniău în mod cu totul nedemn. Intre acestea semnalăm : a) mai multe articole ale lui Niederer date în jurnalul *Allgemeine Zeitung*,

din Augsburg, la finele anului 1821 și începutul lui 1822; b) o broșură a lui Schmid, intitulată **Adevărul și eroarea în viața lui Pestalozzi demonstrate prin fapte**¹⁾ apărută, în Iulie 1822, și c) o altă broșură, în care se arăta cum Iosif Schmid conduce institutul lui Pestalozzi, publicată de Ieronim Meyer, dascăl gonit de Pestalozzi și îmbrățișat de Niederer.

Niederer se crezu calomniat prin broșura lui Schmid și-l dede în judecată. Tribunalul făcu perchisiție lui Schmid la institut, îi confiscă toate broșurile, citând înaintea sa pe Schmid incriminat ca autor și pe Pestalozzi ca complice, pe cari-i supuse unui lung interogator. Aceștia însă cerură tribunalului să se traducă mai întâiu broșura în franțuzește spre a fi înțeleasă de judecătorii. Tribunalul refuzându-le, ei făcură recurs la curtea de apel din Lausana, care le admise cererea și incredința broșura unui traducător sub prestare de jurământ. Cu acestea se fini anul 1822.

Cu toate aceste incurcături, Pestalozzi tot nutria ilusia de a-și realiza marile proiecte anunțate în 1818; de aceea în 1822, el redijă un memoriu în care tracta despre raporturile educațiunii cu industria. Din scrisorile adreseate sorii sale se vede că el era plin de bucurie și speranță. În aceste scrisori, el spune că merge bine cu institutul, cu sănătatea, cu publicarea scrierilor sale, exprimând totodată mulțumiri mari lui Schmid pentru toate acestea. Mai adaugă că nepotul său Gottlieb lucrează cu zel și devotament, că Lisbeth s'a întors iarăși lângă dînsul, etc. Într'una din ultimele scrisori, adreseate, tot în 1822, sorii sale, el se declară pe deplin fericit că a căsătorit pe Gottlieb, la 26 Octomvrie 1822, cu Ecaterina, o soră mai mică a scumpului său Schmid,

1) Wahrheit und Irrthum in Pestalozzi's Lebensschissalen, durch Tatsachen dargelegt.

care este cea mai vrenică și cea mai deșteaptă fată ce s'a putut vedea. Totodată el anunța surorii sale deschiderea imediată a școlii pentru copii săraci, la Neuhof, unde pusese deja să se construească o noă clădire.

Guvernul respectiv ¹⁾ însă scandalizat de urmăriile contra lui Pestalozzi și Schmid, însărcină pe Carrard, fost sindic (primar) al orașului Yverdon, ca să impace ambele părți. Acesta reuși să aducă (la 31 Ianuarie 1823) pe Pestalozzi și Niederer în casa unui amic al amândorora. Tot Pestalozzi fu primul care se declară gata a se împăca.

Dupe lungi desbateri, Niederer prezintă actul de împăcare, la 27 Martie 1823, în limba franceză, prin care Pestalozzi, Krüsi, ²⁾ Näf, Niederer și Schmid declară că toți sunt hotărâți să termine neînțelegerile dintre dînșii prin bună învoială și conform demnității fiecăruia; de aceea ei declară neadeverate toate cele zise de unii contra altora, de la întoarcerea d-lui Schmid în institut, din 1815, până în prezent. Prin urmare și acțiunile pendente înaintea justiției se vor retrage de fiecare parte. Dacă se vor ivi neînțelegeri de socoteli, atunci să se numească de fie-care parte câte doi arbitri cari la rândul lor vor desemna un superarbitru. Toți erau gata a subscrie actul, când Niederer îl amână pentru câteva zile din cauza unui doliu în familia sa. În acest interval acesta ar fi auzit că Schmid s'ar fi lăudat că prin aceasta el ese biruitor din lunga ceartă, Niederer retrase proiectul său și lupta rencepu mai înviersunată.

Procesul corecțional intentat lui Pestalozzi și Schmid se înfățișă la 22 Aprilie 1823, dar tribunalul și apoi însăși curtea de apel îi achitară cu toată opunerea pro-

¹⁾ Guvernul Cantonului Vaud.

²⁾ German Krüsi nu mai era la Yverdon, căci cedase institutul său lui Knusert și el se dusese director de școală publică la Trozen.

curorului care cerea câte șase luni de arest pentru inculpați.

Acum mai rămânea procesul intentat lui Niederer de Schmid. Dar la acesta se adăuse un al doilea proces intentat de Pestalozzi însuși lui Niederer, care scrisese câteva articole în jurnale (în Iulie 1823), prin cari declara de calomni și de minciuni cele publicate în broșura *Wahrheit und Irrthum*, relativ la cedarea institutului de fete. Pestalozzi nu voi să fie bănuită buna sa credință și ceru ca justiția să examineze registrele sale. Niederer temându-se de condamnare, alergă la un subterfugiū, adică ceru tribunalului să se declare incompetent, pentru cuvîntul că articolele scrise de dînsul aū apărut în jurnale din Germania; dar tribunalul nu consimți, din cauză că acele articole aū fost reproduse și în jurnale din Elveția; de aceea judecătoria admiseră judecata asupra fondului, dar amână desbaterile pentru altădată. În acel timp bătrânul Pestalozzi scrisese un memoriū mare, dar mai nainte de a-l publica, guvernul invită pe prefectul local să-i împace, care și reuși a face ca în ziua de 31 Decembrie 1823, să se subscrie actul de împăcare de către Pestalozzi și I. Schmid de o parte, de Niederer, Krüsi și Näf de altă parte.

Scăpat și de aceste certuri, venerabilul bătrân spera că nimic nu-l va mai împiedica a-și pune în practică planul său, care făcea bucuria bătrânețelor sale, adică înființarea la Neuhof a scoalei pentru copiii săraci, în care scop trimisese acolo încă de la finele anului 1822 pe nepotul său Gottlieb cu tinera-i soție spre a dirige, el însuși exploatarea domeniului Neuhof și spre a grăbi terminarea preparativelor pentru scoala proiectată. În același an, englezul Mayo se întorsese în țara sa spre a fonda acolo un asemenea institut, luând cu dînsul pe Heussi, unul din cei mai buni elevi de la Clindy, și promițînd lui Pestalozzi ajutor mare din partea unui

comitet englez. Dar nenorocire! Căci tocmai în momentul când Pestalozzi credea astfel să poată ajunge la îndeplinirea visului său, toate speranțele lui îl înșelară de odată. I° Nici unul din viitorii institutori, întreținuți și instruiți gratis de el, nu consimți să meargă la Neuhof. Ei declarară că vor să se ducă a-și găsi posturi bine plătite, adăugând că datoria lor de recunoștință nu-i poate obliga la sacrificiū din parte-le; II° Mijloacele bănești de cari dispusese Pestalozzi se sleiseră cu totul; III° Fondurile produse prin subscripția la operele sale, nu putuseră fi puse în rezervă spre a constitui un capital nealienabil, ba încă cu greu putuseră acoperi cheltuelile făcute până aci¹⁾; căci subscripția de abia produsese pe jumătate cât i promisese și acea sumă răspunsă în patru rânduri, la intervale mari; IV° Intreținerea gratuită în timp de cinci ani a celor 12 elevi institutori costase pe Pestalozzi, câte 12 ludovici anual pentru fie-care, cea ce face suma de 720 de ludovici; V° Construcția noii clădiri la Neuhof înghiți o sumă mare de tot; VI° lucrările privitoare la mijloacele de învățămînt, mai ales la metodele pentru studiul latinei și francezei, ocupară ani îndelungați mai multe persoane plătite; în fine al VII° în decurs de zece ani, ediția operilor complete ceru munca ne-ntreruptă a doi copişti. Așa dar, în momentul când ar fi trebuit să se deschidă institutul de la Neuhof, Pestalozzi se văzu fără dascăli și fără bani. Culmea rēului fu scrisoarea primită de la Mayo (în Martie 1824) care i anunță să nu se mai aștepte la nici un ajutor din partea comitetului englezesc.

Vēzēndu-se în neputință de a înființa scoala pentru copii săraci, Pestalozzi înștiință publicul despre aceasta, la 17 Martie 1824, puindu-i în vedere menționatele gre-

1) Vezi Fellenberg'sklage, 1827, pag. 66.

utăți și indicând ca adevărat izvor al lor inimițiile adversarilor săi. În urmă adaogă că el a sleit cu desăvârșire toate mijloacele, încă sacrificat și moștenirea nepotului său Gottlieb, așa că însuși institutul de la Yverdon nu se va mai putea susține de cât cu ceea ce vor produce cărțile lui nepublicate încă, precum o urmare a operii *Leonard și Gertruda*, felurite scrieri relative la cariera și întreprinderile sale, trei volume asupra învățămîntului elementar al numărului, al formei și al vorbirii.

Însuși institutul de la Yverdon mergea rău, căci de la 1822 numărul elevilor mergea descrescând. Pe lângă acestea, adversarii își urmau intrigile lor, cu toată subscrierea actului de împăcare, până când isbutiră să câștige în favoarea lor pe membrii consiliului de stat cari, într'o ședință secretă, la 6 Octomvrie 1824, deciseră espulsarea lui Schmid din cantonul Vaud, sub pretextul că este strein de localitate. Protestarea lui Pestalozzi isbuti numai să-i acorde câteva luni, spre a-și regula afacerile.

În timpul când se petreceau toate aceste neajunsuri, neînțelegerea între Pestalozzi și soții Niederer în privința socotelilor neregulate încă era supusă unui tribunal de arbitri, conform convenției din Decemvrie 1823. Acest tribunal își dăde sentința la 30 Noemvrie 1824, din care rezultă că soții Niederer dătoresc lui Pestalozzi 244 de franci.

Neisbutind să se anuleze hotărîrea consiliului de stat pentru espulsiunea lui Schmid, Pestalozzi anunță că părăsește și dinsul Yverdon; de acea, la 2 Martie 1825, trimise elevii la familiile lor și el se retrase cu Schmid la Neuhof.

Astfel se încheie activitatea didactică a nemuritorului pedagog. Ne mai rămâne să vorbim despre ultimii doi

ani ai vieții lui, despre monumentul ridicat în memoria-i și despre unele din numeroasele scrieri publicate asupra lui.

CARACTERIZAREA SCOLARILOR

PSICOLOGIE APLICATĂ

Stimate D-le Băltene,

Aș vrea, ca fie-care cetitor al revistei noastre, dar mai ales d-nii institutori și învățători, să se convingă, să se pătrundă până în adâncul sufletului de marele adevăr, că până când vom ști psihologia și nu o vom aplica în practică, nu vom nu putea scăpa de greșeli mari, cari au urmări grave pentru întreaga viață a școlărilor noștri. Iată de ce țin mult la studii ca cel următor, și m-aș bucura foarte, când asemenea studii ni-ar veni și de la membrii corpului didactic, cari stau afară de mărginitele cadre ale școlii normale de institutori.

Te salut

V. Gr. Borgovanu.

CARACTERIZAREA ELEVULUI I. C.

Sumar. — *I. Generalități:* (Definiția copilului. — Despre individualitate. — Asemănări generale între copii. — Deosibiri fizice și spirituale între copii. — Necesitatea de a studia pe fie-care elev. — Despre ce ? cum ? și de unde ? să se informeze institutorul. — Necesitatea legăturii dintre școală și familie).

II. Aplicațiune: Elevul I. C. din clasa IV primară. (Ceva despre părinții elevului. — Elevul din punct de vedere fizic, intelectual și moral. — Inchiere).

1. *Ce este copilul ?* Copilul este însuși omul cu tot viitorul său închis în primii săi ani; este speranța familii și a

societății ; este genul omenesc, care renaște ; patria, care se perpetuă, este floarea, care, înflorind în locul celei veștejite, reînnoește omenirea. (*Dupanloup*).

Copilul este o plăcută creatură, a cărui inocență și nai-vitate, câștigă afecțiunea noastră ; — un suflet nevinovat, al cărui somn liniștit n'a fost turburat încă prin pasiuni ; al cărui drum n'a fost împiedicat prin farmecul minciunii și iluziunilor lumești ! Prin urmare a da copilului cea mai mare îngrijire și cultură, înseamnă a asigura viitorul patriei !

2. Fie-care copil se naște cu diferite înclinări și însușiri. După cum între frunzele aceluiași arbore nu se găsesc două asemenea, tot astfel nu se pot afla două copii întru toate asemenea,—și cu atât mai puțin două oameni. Fie-care este deosibit,—un tablou original. După cum e omul, tot astfel trebuie să fie și educațiunea lui. Fie-care individ trebuie să se educe individual.

Dumnezeu a întipărit în spiritul copiilor oare-cară note, cară ca și niște defecte corporale se pot îndrepta, dar nici odată nu pot fi schimbate în altele contrarii.

Vârsta copilării are trăsuri generale cară *sunt comune* la toți copiii.

Așa, dacă observăm moravurile acestei vârste, vedem că sunt mai aceleași la toți copiii. Ei sunt în general : mândri, mânioși, invidioși, ușuratici, violenți, interesați, nestatornici, încăpăținați, etc. Rîd și plîng ușor, au bucurii peste fire și întristări amare din lucruri de nimic, sau de cară omul ar fi foarte puțin impresionat.

Nu pot suferi răul și totuși le place să facă rău.

Pe lângă aceste asemănări însă există și o infinitate de *trăsuri particulare* cară îi deosibesc, și cu cât copilul e mai mic, cu atât mai multă scrupulositate și atențiune ne trebuie spre a afla deosibirile : căci în acea vîrstă fragedă însușirile viitoare, caracterul ni se presintă din depărtare, în miniatură. Cu cât copilul e mai mic, e mai drăgălaș, căci purtarea lui e mai naturală, firea lui mai neprefăcută, mai

inocență. Cu timpul însă multe se alterează, multe se amestecă, în cât nu mai poți distinge ce-a fost natural, de aceea ce și-a însușit. Dar cu cât copiii se mai măresc, ne este mai ușor a constata deosibirile; — diferențele devin mai evidente, căci cu vârsta și înțelepciunea cresc și pasiunile și viciurile, cari fac pe oameni așa de deosibiți. In această epocă însă ne împiedicăm de *vélul modestiei*, care acopere meritul, și de *masca ipocrisiei*, care ascunde răutatea.

Ca diferențe putem spune: stomacul, muschii, nervii au diferite forțe la diferiți indivizi. Activitatea și puterea lor nu este în aceeași măsură la toți copiii.

In felul de gândire: unii sunt mai ageri la minte, mai ascuțiți; alții mai târzi, mai greoi. In modul de mișcare unii sunt mai sprinteni, mai sburdalnici; alții mai molatici, etc. Unii se entusiasmează mai lesne, alții mai greu. Sunt copii, cu o natură mai vie, mai svăpăiați; nu pot lua nimic în serios, și greșelile lor, provenind mai totdeauna din ușurătatea lor, sunt aproape fără consecințe rele.

Sunt alții cu o fizionomie posacă și întunecată și cari, când fac răul, îl fac cu o premeditare culpabilă. La alți copii o înfățișare blândă, modestă și supusă, ne probează niște calități foarte bune; la alții tot o astfel de înfățișare ascunde o ipocrizie adâncă și servă ca o pânză spre a acoperi toate viciurile. Sunt copii, cărora nu trebuie să le arătați nici odată amicie. Afețiunea ce li s'ar arăta i-ar face mândri și obrăsnici. Sunt alții de cari trebuie să ne ferim a le adresa un cuvânt ceva mai viu (mai aspru), căci ei îl țin prea în nume de rău, se cred atacați, desprățuiți, se descurajează și nu mai lucrează. Sunt alții, cari din contră ar lăncezi, dacă n'ar fi deșteptați din când în când prin cuvinte mai tari (mai grele); fără această animațiune exterioară a educatorului, copiii ar neglige toate măsurile luate și ar putea cădea într'o nesimțire incurabilă. Sunt iarăși alții, către cari trebuie să ne adresăm cu familiaritate și amicie, care îi animează, îi umple

de bucurie și de speranță. Cu alții din contră vocea să ne fie totdeauna gravă, atitudinea severă și trebuie să-i ținem oare-cum la distanță. Pe unii temerea, ce li se insuflă, îi susține ; pe alții îi descurajază, ba chiar îi proteste. Sunt unii așa de iuți și svânturatici, pe cari trebuie să-i moderăm, chiar și în faptele bune și să-i ținem totdeauna în frâu. Sunt alții în sfârșit, pe cari trebuie să-i ghicim, căci, sub o înfățișare aproape stupidă, ascund un spirit pătrunzător și o sensibilitate adâncă.

3. După atâtea diferențe ce-am înșirat, a vrea să-i aducem pe toți la același nivel, ar fi să silim natura ; a căuta a-i conduce prin aceleași mijloace, înseamnă a încerca imposibilul.

După cum medicul înainte de a da medicamente bolnavului, îi studiază mai întâiu felul boalei, proveniența ei, constituția bolnavului, dacă poate să reziste la tratările și medicamentele ce i le va da ; tot astfel și institutorul să caute a cunoaște toate apucăturile elevilor săi ; să știe toate defectele și puterile lor ; să afle proveniența lor și astfel să se gândiască la mijloacele de îndreptare. Cine nu cunoaște pe elevul său, acela cu toată buna-voință ce va avea, nu va putea să lucreze pentru el ; nu va putea să exerciteze nici o influență asupra lui, și nu va ajunge nici odată la scopul ce-l urmărește cu el. Pentru ca să ajungi la o cunoaștere ca și aceasta, însă trebuie să ții seamă, că omul nu se judecă, numai pe dinafară ca un tablou sau o figură, ci într'insul se află o inimă, el adică are un interior în care trebuie să pătrunzi.

Institutorul trebuie deci să studieze naturalul și temperamentul elevilor, să cunoască capacitatea lor, să observe prin experiențe dese, care este înclinațiunea lor dominantă ; ce impresiuni primesc ei mai ușor ; cari se întipăresc mai mult în mintea lor ; în sfârșit să cunoască capacitatea lor.

Ca să dobândească institutorul toate aceste cunoștințe relative la elevii săi, va trebui să culeagă toate amănuntele, ce

părinții elevilor, amicii lor, vecinii lor, ar putea să-î dea asupră-le, îi va observa și însuși pe nesimțite : la plimbare și mai ales la joc, unde naturalul lor se arată în adevărata lui ființă ; îl va constata din vorbele lor, din purtările lor față de părinți, frați, surori, bătrâni, profesori, servitori, animale, etc.

Prin un astfel de studiu, institutorul va ajunge a cunoaște bine pe fie-care elev și va ști să întrebuițeze pentru fie-care mijloace educative cele mai potrivite naturii lor și mai eficace.

4. Dar, pentru a putea ajunge institutorul la acest rezultat, trebuie ca școala și activitatea ei să nu fie despărțite de acea a familiei. Amândouă, fiind niște factori de educațiune,—trebuie să stea în legătură, să meargă mână în mână spre ajungerea aceluiași scop—cultura omnilaterală *în direcția caracterului moral al elevului*.

Așa dar, trebuie ca părinții să cunoască școala mai bine, să știe care-î scopul, legile, modul și mijloacele ei de educațiune, și învățătorii la rîndul lor să procedă asemenea față de familie. Din contră, înstreinarea între școală și casă, are ca urmare : că nu numai că nu se pot ajuta una pe alta, dar foarte de multe ori se întîmplă, că ceea-ce a făcut școala, să strice familia și întors.

Și aceasta se întîmplă mai ales din motivul că, precum se știe, ceea-ce zice tatăl și mama, este de o sută de ori mai adevărat pentru mintea elevului, de cât ceea-ce zice dascălul. Se mai adaugă, că de multe ori părinții în necunoștință de cauză, se dau pe partea copiilor, când aceștia li se jeluesc despre ceea-ce le-a făcut sau le-a zis dascălul ; le țin lor dreptate, încep a învinovăți pe dascăl, ba încă zic de multe ori vorbe rele despre el în fața copiilor și, în acest cas, s'a isprăvit cu demnitatea și autoritatea dascălului în fața elevului. Cu timpul, dascălul cel dojenit ajunge să pară în fața elevilor ca un asupritor, în loc de un părinte al lor și să-și piardă orice influență educătoare asupra acestora.

II

Mă voi încerca să utilizez aceste reflexiuni psico-fizice *generale* la studiarea elevului N. N., ajutat de informațiile luate din familia lui. Voi arăta, pe cât voi putea: *naturalul, temperamentul și tipul* băiatului numit, (considerând ca lămurite aceste noțiuni).¹

1. Elevul N. N., este fiul d-lui N. N. și al doamnei N. N. El mai are două surori și un frate de 10 ani; iar el este de 11 ani. Amândouă sunt în clasa IV la școala noastră de aplicație.

Știind că multe din calitățile și defectele părinților se moștenesc întocmai, sau mai alterate și de către copii, îmi iau voie a spune câte-va amănunte despre părinții elevului meu.

Domnul Ștefan C., bărbat înalt, corpulent, cred că are vârsta de 50 ani, dar s'a conservat foarte bine, căci nu-i poți da mai mult de 40. Pe lângă cultura și experiența d-sale, se vede că, a fost dotat de la natură cu o judecată adâncă, cu un spirit pătrunzător și cu o inimă bună.

Este deplin sănătos și puternic, ceea-ce probează, că n'a suferit de boale, cari să aibă consecințe adânci și incurabile.

Dînsul este avocat particular. Poziție materială destul de bună și se bucură de o reputație socială însemnată. Cât despre D-na C. nu pot zice de cât că are o constituțiune robustă și calități fericite de dorit fie-cărei mame. Trecînd la caracterizarea elevului N. N., observ, că în ceea-ce voi zice, voi cuprinde și pe fratele său Alexandru, pentru că rar cred că se vor mai găsi niște ființe așa de identice cu niște înclinări așa de potrivite. Aceasta nu se poate atribui, cred, de cât nașterii lor cam tîrzie.

Amîndouă avînd nenorocirea mai multor prunci din țara noastră, de a fi alăptați de doică, n'au putut întrupa în ei toate însușirile mamei, ci și-au petrecut vârsta fericitei ne-

¹ v. „Lumină pentru toți“ din anul VI, p. 417, 494, 642 etc.

științe sub impresiunii streine. Primul lor gângănit și surîs n'a înveselit pe mamă, ci s'a'u isbit de niște inimă reci.

a) Din punct de vedere fizic, elevul I. C. este deplin sănătos și n'a suferit de nici o boală, care să aibă influențe vătămătoare, sau care să-î fi alterat vre-un simț sau organ. Boalele, pe cărî le-a încercat: pojar, friguri, etc., au fost trecătoare. Auzul îi este cam neglijat, în cât nu prea prinde bine sunetele. Privindu-l peste tot, elevul meu ni se prezintă cu o statură proporționată cu vârsta. Probabil că în punctul acesta nici odată nu va ajunge pe tatăl său. Cauza e că l-a luat grija cărții prea de mic. A fost și e prea ținut d'aproape, prea închis, n'a putut să se desvolte liber și natural. Infățișarea palidă, privirea obosită, capul totdeauna plecat, merusul și mișcărilor lui încete, *domoale* și legănate.

b) În privința *intelectuală*, elevul numit are o inteligență mediocră. Memorie mai mult tenace de cât ageră. Invață greu pe de rost; dar ține minte ceea-ce a învățat.

Imaginație puțină, judecă și pricepe greu. Cauza e că foarte anevoie îl ții atent; foarte cu greu își concentrează forțele intelectuale. Îl vezi foarte adesea cu gura căscată; ai crede că e atent; dar după ținuta corpului, și după atitudinea ochilor dovedești, că mai în totdeauna e cu gândurile aiurea.

Se entusiasmează greu, dar când s'a apucat de lucru, face abstracție de tot ce-l înconjoară și cu o stăruință de fier isprăvește lucrul său bine până la sfârșit. Aceasta am observat-o când face hărți cu mare exactitate și cu toate amănunțimile și sinuositățile ce le prezintă conturul țerii respective. E slab observator, căci nefiind curios, puțin îl impresionează obiectele înconjurătoare. Părinții acestor copii îi iubesc mult, și lucrează foarte mult pentru educațiunea și instrucțiunea lor; mai ales ce privește instrucțiunea a'u început-o prea de timpuriu, de la 5 ani. Aceasta, cred că, a adus acea apatie în gustul lor de carte, cu care deprinzându-se prea de mic, au ajuns a nu-î cunoaște interesul și a fi mereu îndemnați și îmboldiți. Probabil, că n'ar fi avut nici

o urmare rea aceasta, dacă cel puțin s'ar fi îndrumat pe ne-simțite și prin membrii familiei în primele cunoștințe. Aă avut însă de mică *meditator* în casă și, deprinși, astfel se simte mereu necesitate de el. A învățat clasa I în casă, a II-a la o școală primară și a III-a la un institut. De altfel băiatul știe mai totdeauna lecțiunile și mai târziu când va cunoaște bine interesul științei, va face și mai mult progres. Dicțiunea îi este cam grea și cam trăgănată. Vorbește puțin, moale dar hotărît. Ce-a zis odată, nu întoarce lesne. Spune fără mult înconjur și, cam îndoios, chiar și când e sigur.

c) Ca însușiri *morale*, elevul meu e un băiat retras; lui nu-i place sgomotul. E liniștit, supus și ascultător atât în școală cât și în familie. Nu e șiret, dar din privirea lui nu poți lesne constata, când înconjoară și, când spune adevărul. De și ochii și fața sunt oglinda inimei, totuși fiind puțin impresionabil—englez,—cum se zice, nu se prea ghicește adevărul din privirea lui. Atât, că nu minte, ci său mărturisește pe față, său se desvinovățește pe frate-său. Iubește pe părinți, frați și surori. E milos. Nu suferă a se tăia un pui de găină în fața lui; nu-î place a chinui animalele. Nu zice vorbe rele nici servitorilor săi, nici conșcolarilor. Să măneste lesne și îl împaci greu, căci e cam cerbicos și încăpăținat. La mâncare e cumpătat și ține mai mult la calitate de cât la cantitate.

E mai totdeauna posomorît și nepăsător. E fricos și neîn-drăzneț, rezervat, modest, serios, răbdător, cum se zice *pilos*. Suferința și necazul mai mult le simte în inima lui, de cât să și le exprime prin vorbe său fapte.

Binefacerea, care în general isvorește din *bunătatea inimei*, din *laudă* și *din interes*, la elevul meu pleacă din bunătate, ceea-ce probează că băiatul nu e egoist. Este cam neîngrijitor de sine de lucrurile și obiectele lui. Trebuie totdeauna să-i aducă altul aminte, ce are să facă. Pe dînsul îl poți îndupleca și câștiga mai bine prin iubire și blândețe de cât prin severitate.

d) Simțul *religios și desvoltat*. În școală, la rugăciune și în biserică șade cu evlavie. Arată respect pentru toate lucrurile sfinte și nu l-am auzit nici odată, să-î fi scăpat vre-o vorbă necuviincioasă despre persoanele bisericești. Acestea sunt și însușiri ce le-am constatat și în familia lor.

3. Ca *resumat* a celor spuse se vede, că elevul I. C. e un băiat de un *temperament flegmatic, natura moale și posomorită* iar caracterul nu se poate bine preciza nefiind încă bine stabilit și format.

Pe un băiat, cu astfel de însușiri, nu trebuie să-l lăsăm din vedere. Adevărat că trebuie să-î lăsăm mai multă libertate, însă, să-l îndemnăm adesea la joc, să-î dăm ocazie a vorbi mai des, să-î punem mintea mai mult în frământare, să-l atragem totdeauna în adunarea copiilor și în familie să se încurajeze și să nu se lase nici odată singur.

Prin o astfel de conducere prudentă elevul I. C. va deveni un bun membru de familie, un om moral și folositor cetățean.

BCU Cluj / Central University of Pinar Cluj

G. Poboranu

Școala normală de institutori din capitală.

METODICA SCRIS-CITITULUI ^{*)}

B) PRACTICA

I. ANALISA ȘI SINTESA

§ 17. Sunetul u (urs)

a) *Intuiție și conversație*. Dascălul poate pleca de la împrejurarea prea cunoscută la țară, cum țiganiî poartă ursul. Apoi se începe conversația cu școlariî după punctele cunoscute, se apasă cum lui (ursului) îi place mai ales mie-

^{*)} 1) Vezi No. precedent.

rea; cum țiganiî îmblînzesc și cum joacă ursul, și, se poate încheia cu fabula „Ursul și albinele“.

b) *Desvoltarea sunetului* „u“ din mai multe propozițiuni formate despre *urs*, precum și din alte cuvinte (tot în propozițiuni) ca: „u-șa“, „u-lița“, „u-mër“, „aspr-u“, „umbli-u“ „ju-ne“ și altele.

Analisa propozițiunei în cuvinte și, a cuvîntului cu „u“ în silabe și sunete, scrierea, corijarea, citirea, deprinderi felurite: cu degetul în aer, pe bancă, pe tablă, pe tăblițe, cu litere mobile; arătarea și scrierea literei de tipar; combinațiuni ca la sunetele „i“ și „n“.

În sfîrșit școlariî arată pe sărite pe tabela de părete toate literile învățate: (i, n, u) și, citesc și compozițiile corespunzătoare. Acestea sunt toate cuvinte cu înțeles pentru copii.

Declarăm odată pentru tot-d'auna că, orî-ce compoziție de litere fără înțeles în românește—pentru începători—este una din cele mai mari greșeli pedagogice ce se pot face. Înțelesul cuvintelor din exercițiul acesta („un, nu, nun, un, nun, in, u-ni“) precum și al tutulora, cîte urmează, copii îl găsesc în propozițiuni, ce le formează ei despre ființe și obiecte (la întrebările cunoscute puse de dascăl). De exemplu: (Ce face un școlar? *un* școlar scrie. El *nu* se joacă. (Cum este *nunul* tău?) Al meu *nun* este bun. Căinile și pisica nu se pot *u-ni* ca doi prietenî.

Așa se țin școlariî pe tot locul, să aplice ori-ce cuvînt într'o propoziție, pentru că numai așa ne putem convinge, că ei înțeleg ceea-ce citesc și, apoi *ei nu trebuie să citească nimic ce nu înțeleg*; mai bine să nu învețe nimic de cât să le încarcî și încurcî mintea cu vorbe goale! Că școlariî se deprind cu analiza tuturor cuvintelor de mai sus în sunete; că le scriu prin sinteză ș. c. l., se înțelege de la sine.

§ 18. Sunetul „m“ (mër)

a) *Intuiție și conversație* asupra mărului. Ce este? Cum este? Ce părți se pot deosebi dinafară? înăuntru? Unde crește?

Când se coc merele? Pe ce se pot cunoaște merele coapte? Ce fel de mere cunoașteți? O istorioară („Copilul și merele“).

b) *Desvoltarea sunetului* din cuvinte scoase din propozițiuni: *a-m un m-er, n-am, ma-ma*, ș. c. l. Scrierea, citirea, deprinderi ca mai sus. La scrierea acestei litere se face comparație între „m“ și „n“. Cuvântul „mu“ arată mugetul vacii, etc. Aci să ivește prima propoziție („nu-mim un nun“). Pe aceasta copii o analizează, o scriu și, o citesc înainte și îndărăt.

§ 19. Sunetul „o“ (ou)

a) *Intuiție și conversație*, ca mai nainte la „măr“. Ca copii să privească părțile interne, dascălul sparge un ou într-o farfurie. Scolarii văd gălbinașul, albușul. Când umblă copii cu ouă roșii? Istorioară.

b) *Desvoltarea sunetului*, scriere, deprinderi felurite ca mai nainte.

NOTĂ. Șirul cuvintelor în *exercițiile de tipar* diferă în cât-va de cele din scrisoare. Anume după două sau trei cuvinte de la început se schimbă șirul cuvintelor. Prin această variație am voit să înlăturăm învățarea pe din afară a cuvintelor și citirea lor mecanică (cu cuvinte de tipar) din partea școlărilor. Așa copilul este ținut la atențiune, la cugetare.

§ 20. Sunetul „a“ (ariciu)

Intuiția și conversația ca mai sus la numărul 17. Ariciul încă este un animal ș. c. l. Particularitățile: ghimpii săi, folosul ce aduce oamenilor în pînă. Cum își strânge hrana (mere, pere)? Cum se poate prinde? Fabula „Ariciul și iepurele“.

b) *Desvoltarea sunetului* „a“, scrierea și citirea ca la numerile precedente, „a“ scris și de tipar se comparează cu „o“. Înțelesul cuvintelor nouă este evident, „a-min“ copii îl găsesc la sfârșitul rugăciunii, ca și când am voi să spunem: „Așa să fie“.

§ 21. Sunetul „v“ (vacă)

Intuiția și conversația. Ce este vaca? Numiți-mi alte animale de casă! Cum este vaca? Ce părți observați la trupul vacii? Ce poate face vaca? Ce folos ne aduce? Asemenea întrebări despre vițel. Fabula „Vacă fără vițel“.

b) *Desvoltarea sunetului.* „Vacă este albă“. Alt material potrivit: vioa-ră, vin, avem și altele.

c) *Litera de scris și de tipar,* corigiarea, deprinderi la tabelele de părete, pe placă, cu litere mobile, în abecedar, combinațiuni ca mai sus.

La deprinderile de pe tabelele de părete, scolarii caută pe toate tabelele cunoscute litera respectivă scrisă și de tipar, atât singură cât și în cuvinte.

NOTĂ. In cele următoare vom arăta la fie-care sunet, numai materia din care se poate desvolta și particularitățile care se ivesc din nou. Cele-lalte momente, ca: scrierea, deprinderi ș. c. l., după poveștile deja date, le va afla de sigur fie-care dascăl. Istorisiri relative sunt răspândite prin cărțile de citiri.

§ 22. Sunetul „r“ (rac)

Ce este racul? (...animal de apă). Cu ce-î acoperit corpul? Ce părți se ved la rac? Cum îi sunt picioarele dindărăt? (mai mici). Ce se vede la picioarele dinainte? (foarfeci). Ce poate face racul cu foarfecile? Cum merge racul? Ce folos ne aduce racul? (O istorisire: „Racul și vulpea“). Cum fac prinsoare, care merge mai iute; cum se agață racul de coada cea stufoasă a vulpei; cum racul câștigă prinsoarea.

Litera „r“ scrisă și de tipar se compară cu „v“.

§ 23. Sunetul „e“ (pește)

Aceleași întrebări ca sub num. 22. Particularitățile: Corpul peștelui este acoperit cu solzi. Ce părți are corpul peștelui? Are picioare? Ce are în loc de picioare? Ce face cu

aripioarele zboară (înnoată ?) Ce folos ne aduce? O istorisire : Peștișiorul și unghița.

NOTĂ. La deprinderea în cetirea de pe tablă, învățătorul va întreba mereu: Ce este? Cum este? Ce face ființa sa și obiectul cutare? Bunăoară aci: ce este „e-va“? (un nume de femeie). Care dintre voi fetițe se cheamă Eva? Cum este Eva? Ce poate face Eva? ș. c. l. Aci se ivește prima oară semnul exclamațiunii „*ne ne, ve-re!*“ Invăț. spune, când se pune acest semn la capătul unei propozițiuni, să după un cuvânt.

§ 24. Sunetul „l“ (mel)

Ce este melul? Cât este de mare? Cu ce-î acoperit corpul? Ce părți are? Ce se vede la capul melului? (... două cornițe). La ce le folosește? Cum este melul? Ce face melul? (... sbeară, fuge, se joacă, etc). Ce mănâncă melul? Când se înțarcă paste iarba. Pe unde? (... la câmp). Cine păzește turma? Ce se face din miel, când crește? Ce folosim de la miel? Istorioare: Un melușel neastâmpărat ce n'ascultase de măsă, sare peste un șanț și își frânge... un picior. Ascultați de părinți!

Litera „le“ o comparează cu lit. „e“.

NOTĂ. La cetirea adjectivelor, bunăoară aci: „lin“ poate întreba învățătorul: Ce este lin? (... vânt lin). Ce mai este lin? etc.

§ 25. Sunetul t (tobă)

Ce este toba? Cum este? (... rotundă). Ce părți deosebim la toba? Cu ce este îmbrăcătă toba? Cum este pelea pe toba? Unde se folosește toba? Cine o bate? Cu ce bate toboșarul toba? Când se bate toba? Q istorisire: Micul toboșar.

NOTĂ. La cetirea verbelor, copii le găsesc înțelesul în propozițiuni formate la întrebările învățătorului. Așa bunăoară aci: Cine minte? (... Copilul mincinos). Cine a arat toată grădina? ș. c. l.

§ 26. Sunetul „t“

a) *Material*: Școlarii au cărți noi. Școlarii stau drepti în bănci. De ce bați câinele? Ce este țapul? Cum este țapul? Ce poate face el? Unde se poate el urca? Cum se bat țapii? Ce folos aduc oamenilor? Istorisire: Titi era un școlar cam lenș. El eși în curte... să învețe. Șezu pe un lemn gros. Iși luă cartea în mână. Apoi începu să... dormiteze. El se închină (moțăia). Țapul vecinului, vine și el pe acolo. Vede pe Titi și.. puf! în capul lui. Știți cum se bat țapii. Tit se sperie și țipă. Tatăl său aude, vine și, îi zice: „Vezi să nu mai dormi când trebuie să înveți, pentru că iarăși te va trezi țapul“. *Țițină*.

b) *Litera*. Copii găsesc la întrebările dascălului în cuvinte ca: car-te, cărți, drept, drepti; bat, bați; că „t“ se scrie cu „t“ cu un semn. Dascălul analizează cuvânt cu cuvânt în sunete, le scrie pe tablă cam așa: Carte. Spuneți-mi pe rând sunetele din cuvântul acesta! Ce sunet urmează după „r“? (...t). Nu uitați, după „r“ urmează „t“. Ascultați, ce zic eu acum „Cărți“. Când zic „carte“, mă gândesc numai la o singură carte; când zic „cărți“ mă gândesc la mai multe. Ascultați: „cărți“. Ce sunet auziți la început? etc. Ce sunet auziți (urmează) după „r“? (...t). Mai înainte a fost „t“ acum este „t“. Țineți minte *ș se face din t*. Așa se urmează și cu cele-lalte exemple: drept-drepti, bat-bați. Resumat: *ș se face din t*. Pentru aceasta îl scriem cu t; însă ca să-l putem deosebi de „t“ îi punem dedesubt semnul acesta.

Cu ce literă scriem pe „țe“? Ce semn se acață la „țe“? Unde? Pentru ce? Scrieți acum pe plăci câte un șir de „țe“! Revisuire! Corigiare! Se arată „țe“ de țipar.

NOTĂ. Dacă elevii sunt deplin lămurii asupra lui „țe“ derivat, dascălul poate face o lecție și asupra lui „te“ original. Aci se folosește de cuvinte ca țițină, țap, tir ș. c. l. Țineți minte: „țe“ totdeauna se scrie cu un „te“ însemnat cu un mic semn dedesubt.

§ 27. Sunetul ea (eapă). Aceiași procedere.

Ce este eapa? Cum se numește bărbatu? (... armăsar, cal).

Descrierea calului după punctele cunoscute. Deosebirile : përul calului este scurt și neted, de culoare felurită. Pe gât are o coamă frumoasă; coada lui este stufoasă. La picioare are câte o unghie întreagă, copită. Calul nechează. El este ușor și fuge ca vântul și ca gândul. Ce folos aduce omului? (trage, duce pe călăreț, și la răsboi). El se apără cu gura (Cum?) și cu picioarele din dărăt. (Cum?) Calul este foarte isteț și credincios. O istorisire. d. e. Calul soldatului mort în luptă, nu primește nici o hrană; moare și el de supărare și durere după stăpânul său.

NOTĂ. În exercițiul acesta școlarul se conduce pe nesimțite să exprime pe „e“ scris ca „ie“. Aceasta prin cuvintele: ernat = ier-nat; er-tat = ier-tat; el = iel; ele = iele.

§ 28. Sunetul j (jug).

Ce este? (... o unealtă a plugarului). Cum este? Din ce părți constă? Din ce'i făcut? Cine'l face? Pentru ce? Ce se poate prinde în jug? O istorisire : Cum să se trateze vitele ce trag la jug? Nenea Vasile încărcase carul cu fân. El puse însă numai atâtă, ca să'l poată trage boi fără să se obosiască mult. El ajunsese cu carul la un suiș (deal). Acolo la poale se resufle și să se odihnească puțin boii. El se duse apoi pe la tuspătru boii îi mângăia cu mâna și vorbi frumos cu dênși. Apoi se puse la osia roatei dinainte și începu : Hăis Șurilă! Cea Zorian! Ho, ța Roșcovan! Ha! Mândrilă! Nenea Vasile nici nu atinge măcar cu biciul pe bouleni. Și aceștia scoase îndată carul pe suiș deasupra.

Acolo iarăși îi lăsă să se odihnească și, alunga muștele de pe dênși. Un domn ce trecu pre acolo, lăudă mult pe nenea Vasile. El zise : „Vere asta'mi place mie. Așa trebuie să umble toți oamenii cu vitele lor. Să nu le bată! Vitele ne ajută să ne hrănim. Ele ne poartă sarcinele. Ele sunt binefăcători noștri“.

§ 29. Sunetul oa (oale).

Ce sunt oalele ? (...vase). Cum poate fi oala ? Care-s părțile unei oale ? Din ce-î făcută oala ? (...din pământ). Cine le face ? Cum lucrează olarul ? (Școlarii se conduc de învățător la olar și în alte ateliere din comună). Dacă se usucă oalele, ce mai face olarul cu ele ? (...le arde în cuptor). Cum ? Ce fel de vase face olarul ? Cum le vopsește ? Oalele pot fi făcute și de fer ? Copii să nu strice oalele (vasele)! Istorisire: Un copil se juca cu o oală. El pe urmă probă să o bage în cap, ca o căciulă. În sfârșit oala intră în silă în cap; copilul se bucura întâi, pentru că-și văzu împlinită dorința. Dar pe urmă se necăji pentru că nu și-o putu scoate până ce nu veni mă-sa; aceasta trebui să-î spargă oala din cap. Copilul neastâmpărat se trezi și el cu câteva lovituri.

NOTĂ. Tot prin asemenea istorisirii va lămuri învățătorul și povețele de la sfârșitul acestui esercițiu: „nu minți, nu jura!“

§ 30. Sunetul s (spic).

Spicul cuprinde semința bucatelor (cerealelor). Se arată spicul de fapt. Grâul, secara, ovêzul, orzul, hrișca aũ spice. Unde ? (... în vêrful paiului). În spic sunt grăunțe. Sunt și spice seci, goale. Acestea-s învelite în pleve. De la pleve se întind niște țepușe. Spicele se coc prin Iuliu și August. Se treeră. Cum ? Ce se face din grăunțele spicelor ? *O istorisire potrivită „la seceriș“.*

NOTĂ. Ca să găsească școlarii înțelesul adverbiiilor (sus, jos etc.) întrebă învățătorul: Ce poate fi sus ? (...cerul). Mai ce încă ? jos ? etc.

§ 31. Sunetul ș (șoa-rece).

Procedere întru toate ca la sunetul „ț“. Material pentru desvoltarea sunetului: urs-urși; uns-unși; ies-ieși; șoarece; șerpe; șapte, etc.

a) Intuiția asupra șoarecelui ca mai sus (la berbec). Alte întrebări: Cu ce se hrănește șoarecele ? El este animal ro-

zător și stricător. Cine este dușmanul șoarecilor? O istorioară: „Șoarecele șiret“ sau „sfatul șoarecilor“. (Cum se poate pisicei clopot, ca să se știe păzi de dînsa). Se lămurește zicătoarea: „Când pisica nu-î acasă, șoarecii joacă pe masă. Cine-î șiret?.. rușinos?.. Când tușește omul? (...când răcește). Regulă igienică, cum să se poarte omul, ca să nu răcească.

§ 32. Sunetul p (pere).

Intuiție, conversație ca la „mere“. Comparație între „măr“ și „pară“. O istorioară, d. e. „Țăranul și perele“.

§ 33. Sunetele ă, ê. — î, â, é. (mâ-nă).

a). Ce este mâna? (... o parte a corpului). Câte mâini ai tu? Ce părți observați la mâini? Ce vedeți la fie-care deget? Ce putem face cu mâna dreaptă? Cu stînga? Cum se numește omul ce are numai o mână? Cum este el? (...nefericit). Să mulțumim lui D-zeu că ne-a dat mâini sănătoase, ca să putem lucra. Măinile să fie curate! Istorioara cunoscută despre „Degetul semeț“.

NOTĂ. Aci se arată, unde se poate, derivarea de la vocalele primitive precum: nare — nări; mare — mări; bac — băi, etc. Dascălul va potrivi totdeauna întâiu cuvintele cu sonul original în propoziții; apoi și pe cel cu sonul derivat, așa fel, ca școlarii să observe intuiționamente, pentru ce d. e. scriem măr (de la „me-re), și nu măr. Procederea este întocmită ca la scrierea lui „ț“.

Unde derivația nu este evidentă se va spune simplu, că acolo se scrie așa, precum bunăoară în „fên“. Sâmbătă etc. Școlarii prin dese cetiri și copieri a cuvintelor acestora, ajunge să scrie corect ortograficește.

§ 34. Sunetul d (pod).

Ce este podul? Cum poate fi? Din ce-î făcut? Cine-l face? Ce unelte are tîmplarul? Cum lucrează? Când? (...vara).

Pentru ce nu și iarna? Invățătorul va lăuda tâmplăria, precum și orî ce meserie, care aduce un frumos câștig maistrilor străini, pentru că, durere, tot de aceștia sunt mai mulți în țară. Maximele: „Omul învață de tîner“. „Nu perde timpul“. Se fac înțeligibile copiilor prin istorisiri relative.

§ 35. Sunetul *f* (foarfece).

Ce sunt? (...unealtă de casă) Ce părți au? Din ce-s făcute? Cine le face? De unde le cumpărăm? Cu cât? La ce se pot folosi? Ce putem tăia cu ele? Cum trebuie să fie ca să se poată ușor tăia cu ele? Care animal am văzut că are foarfece? (... racul). Mai spuneți-mi istorioara despre „Vulpe și rac!

NOTĂ. Toate lucrurile, dar mai ales „nufărul“ și „dafinul“ se arată copiilor.

§ 36. Sunetul *h* (pahar).

Conversația ca mai sus. Nimic particular. Litera se compară cu e, l, b.

§ 37. Sunetul *c*. (Co-coș).

Materia de conversație se dezvoltă ca mai sus la No. 3, 6, 8, etc. Particularități: Cocoșul este pasere. El este regele găinilor. Corpul lui frumos, umbletul semeț! Creasta, bărbiiile, coada lui cea frumoasă, picioarele, pintenii. Cântecul lui: „Cu-cu-ri-gu“. El este vestitorul dimineții. Ghicitoarea cunoscută: „La cap pieptene, la trup pepene, la coadă se cere, la picioare reschitoare?

Se lămurește copiilor noțiunea pă-cat prin o istorisire, în care se poate aduce un copil care fură poame, etc.

§ 38. Sunetul *g*. (Gă-sca).

Materia de conversație ca la numărul precedent. Particularități: Gă-sca este o pasere notătoare. Degetele de la picioare îi sunt împreunate cu o piele de înnotat. Ea merge cam greu pe uscat; glasul ei; gânsacul. Cum se poartă el față de

gâște? Bobocii. Carnea, penele de găscă. Comparație între găscă și cocoș. Paseri de casă (curte). Litera g se compară cu literile: „j” — „p” — „f”.

§ 39. Sunetele : ce, ci, ge, gi. Ceasornic, geam.

Copiii privesc ceasornicul din școală și la întrebările învățătorului ajung la descrierea următoare: Ceasornicul este un aparat (lucru) de măsurat timpul. El are tablă cu cifre, zale, greutateți, pendul, roate, clopoțel și un ciocănaș cu care bate oarele. Greutățile pun în mișcare roatele. Roatele mișcă pendulul și arătătoarele. Pendulul se mișcă încoace și încolo. El face: tic-tac, tic-tac. Ceasornicul ne arată ceasurile. Indemnare la sârguință neîntreruptă ca ceasornicul.

Tot asemenea se va vorbi și despre *geam*. Pe urmă li se spune copiilor, să nu se joace și să nu arunce în geamuri

NOTĂ. Cuvântul „cercetare” ca abstract se va concretisa prin propozițiuni ca aceste: Ioan *cercetă* pe prietenul său cel bolnav. Această / *cercetare* în cazurile foarte bine bolnavului, etc.

§ 40. Sunetul z. (Cob-ză).

Materia de conversat ca mai sus sub No. 7. Comparație între cobză și vioară.

§ 41. Sunetele : che, chi, ghe, ghi. (Chei, ghinde).

a) *Chei*. Ce este cheia? Cum este? Din ce-i făcută? Cine-o face? La ce ne servește? Comparație cu foarfecile. O istorisire potrivită: despre un om bogat, care deși a fost vestit, că aș să-l calce furii, totuși s'a culcat cu ușa descuiată. Morala: „Paza bună înlătură primejdia rea!”

b) *Ghinde*. Conversația după aceleași puncte. Ce este ghinda? Cum este? La ce ne folosește? Unde crește?

NOTĂ. Aci învățătorul face cu școlarii fel de fel de deprinderi pe tabla cea neagră, lăsându-i să scrie și să citească alternativ cuvinte cu *ce* și *che*; cu *ci* și *chi*; cu *ge* și *ghe*

și *gi* și *ghi*, ca să-și poată bine însemna valoarea lui „h” în locurile acestea. Așa d. e. gem (verb) și ghem; ceea (pronume demonstrativ) și cheia, etc.

§ 42. Sunetele *i*, *ü*.

Pe partea a doua a acestei tabele sunt exerciții de scriere și citire cu „i” și „ü” (scurt). Dascălul face atenție pe școlari, cum sunetul acesta se aude aci numai pe jumătate. Il însemnăm cu „i” (și cu „ü”) însemnat cu acest mic semicerc: „i” („ü”). Esemplele s’au luat cu tot felul de cuvinte, cu un înțeles oare-care pentru începător. Toate cuvintele au să se pue în propozițiuni.

NOTĂ. Literile în diftongii și triftongii scriși arată numai că au să urmeze cuvinte cu dînsele, decî nu se vor citi de sine singure!

§ 43. Exerciții mai grele

Tabela... aduce exerciții mai grele de cetire cu două și trei conșunante, ce nu se pot despărți. Ordinea este următoarea: 1) cuvinte monosilabe de trei sunete cu două conșunante la sfârșit ca: *arc*; 2) Cu 4 sunete adăogând la casul 1 o conșunantă la început: *turn*; 3) Cuvinte de 4 sunete cu 2 conșunante înainte ca *glas*, *crap*; 4) Cuvinte de 5 sunete ca: *blând*, *frâng*; 5) Cuvinte de 5 sunete cu 3 conșunante înainte: *scrum*, *strimt*; 6) Cuvinte de mai multe silabe și mai greu de pronunțat ca: *zdra-văn*, *sprin-ten*, etc.

Copiii, cu multă greutate, pot ceti bine asemenea cuvinte; dar stăruința binevoitoare și neobosită a dascălului învinge toate greutățile. La sfârșit se vîd țifrele arabice scrise și tipărite până la...

§ 44. Literile mari

Tabela... aduce literile mari, împreună cu cele mici și a-nume: 1) Inșirate după principiul *genetic*, cum se formează una din alta; 2) după alfabet. Nu le-am pus singure, ci la nume proprii de persoane, orașe, sate, rîuri, munți, de zile

și luni, pentru că numai așa ved copiii explicația lor; așa învăță dînșii în mod ușor și pe nesimțite regula ortografică: *Numele proprii se scriu cu literă inițială mare.*

Observăm că „Sușița“ este un sat în județul Iași; *Suiciu* locul natal al d-lui I. C. Brătianu; „Țablac“ numele unui arhieru.

Tratarea literilor mari este simplă și ușoară.

Învățătorul spune școlarilor, că, afară de literile cunoscute, mai avem și alte litere mai mari de cât cele învățate până aci. Să învățăm acum și literile acestea! Vom începe și aci cu cele mai ușoare. Învățătorul scrie pe tablă un „i“ mic și lângă dînșul dea-dreapta unul mare, cât se poate de simplu, bine și frumos

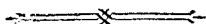
i I

Apoi îl analizează în elementele sale, îl aseamănă cu cel mic și lasă pe copiii să-l scrie cu degetul în aer, pe bancă, pe plăci; în sfârșit îl cearcă pe tabela aceasta. Aci îl găsec în cuvîntul „Ioan“. Ce înseamnă cuvîntul acesta? (...o persoană). Va să zică „Ioan“ este nume de persoană. Țineți minte copiii: *Toate numele de persoane se scriu cu literă mare!* Vedeți aci: „Io-an“. (Învăț. scrie pe tablă). Dar numai litera întaie o scriem mare, celelalte se scriu mici.

Scrieți cu toți numele „Ioan“, pe plăci! (Revisuire, cum șed la scris, cum scriu etc.) Al cui nume se mai începe cu „I“? (Ilie, Ileana, etc.) Încercați-vă a scrie numele „Ilie“. (Se analizează). Câți „i“ auziți în cuvîntul „I-l-i-e“? Unde este unul? Unde celălalt? Să scrieți numele acesta! Cu ce „i“ veți începe? (...„i“ mare). Pentru ce? etc. Apoi arată pe „I“ pe tipar, deprinzându-se și acesta în modul cunoscut. Aci spune copiilor învățătorul că litera aceasta se numește „I mare“. Țineți minte, pentru fiecare sunet avem două litere: una mică și una mare?

NOTĂ. Așa tratează dascălul și celelalte litere mari. În fiecare lecție se pot lua 2 — 3 litere, fiind școlarii deprinși în distingerea și executarea formelor.

Tabela are la călcâiu *țifrele romane*. Copii le-au văzut deja de ajuns pe table și, de sigur, au și întreat pe dascăl, ce sunt acelea? Ținând la principiul „copilul să știe tot ce vede“, dascălul le va deprinde și pe acestea, chiar așa ca literele mari, (comparându-le cu cele arabice).

ȘTIRI ȘCOLARE

Inspectorii de școle în Prusia se recrutează după toate tărîmurile învățămîntului. După cea mai nouă statistică relativă între 228 de *inspectori* sunt : 72 profesori de gimnaziu și liceu ; 17 agregați de prof. gimnaziali, 47 prof. de școle normale, 33 rectori, 3 directori de școală, 6 profesori de la gimnaziile reale, câte 2 profesori de școle reale și de școle medii (civile) ; 20 de învățători populari, câte 1 director de școală normală și de preparandie (curs preparator pentru școlile normale) și 1 profesor de școală agronomică ; 13 preoți. Pentru 4 inspectori nu este indicată poziția de mai nainte.

* * *

In Leipzig, cu 1 Ianuarie 1892, s'a făcut 15 secții medicale cu privire la școle, cu câte un medic șef, care are să inspecteze și să supravegheze școlile secției sale cu privire la starea lor igienică.

* * *

Societatea de dame *Reforma* din *Weimar* (în Germania) a început să adune un fond pentru înființarea unui *gimnaziu de fete*, în care acestea să se poată prepara pentru învățămîntul universitar.

Asemenea, *dieta din Baden*, a recomandat comisiunii pentru petiții o cerere pentru înființarea de *gimnaziu pentru fete*.

Învățămîntul pentru *lucrul manual* se face în Austria cam în 80 de școale, în Germania peste 400 școale, în Suedia sunt peste 2200 școale, în Norvegia sunt peste 1000 școale, în Elveția și Anglia sunt peste 100 școale, în Rusia sunt peste 1000 școale, în Japonia și în America sunt peste 200 școale, în Australia sunt peste 50 de școale; iar în Franța și Finlandia în toate școalele. Cu începutul anului curent dieta din principatul Schwarzbur-Londershausen a aprobat introducerea acestui învățămînt în mod obligator pentru toate școalele populare.

* * *

În *Hamburg*, școala *industrială* este frecventată în iarna aceasta de 4000 de școlari, școala de tâmplărie împreună cu aceea are în 11 clase, 350 de școlari.

* * *

În *Berlin* din șase școale *complimentare* cu caracter *social-democratic*, în care se puneau nădejde, două au fost închise din lipsa de frecvență.

* * *

Revisia școalelor în *Galiția*, ordonată prin ministerul de culte din *Viena*, a constatat *o mulțime de comune, cari n'au nici o școală* și nici nu-și trimit copii la alte școale; prin urmare, deci, nici în Austria cea cultă(?) n'a ajuns a se putea pune în practică legea obligativității, care stă numai pe hârtie, de sigur din cauza miseriei poporului. Și apoi la noi, unde poporul este tot așa de sărăcăcios, *d. Poni*¹ vrea să aplice cu atâta strictețe legea obligativității în școalele de la sate, chiar

¹ Să ne ierte colaboratorul nostru, d. Borgovan, dar noi nu putem împărtăși opinia d-lui. Credem de datoria Statului român să aplice obligativitatea instrucției, făcând și celelalte înlesniri necesare. Și apoi, orce s'ar zice, dar poporul român tot nu este redus la acea neagră miserie ce se află în Galiția, afară de cazuri excepționale. E. D. B.

pe unde poporul *n'are ce mânca*, adică pe cel sărac cu *trupul vrea să-l facă bogat cu duhul!* Mare minune! Dați poporului, domnilor, întâiu pâine, adecă o bună stare materială, faceți localuri de școale spațioase, luminoase și, nu veți avea nevoie să-l siliți a-și trimite copiii la școală.

* * *

În frumosul *Tirol* (Austria), ca și în *Ungaria* întregă la popoarele nemaghiare (cărora Ungurii nu le dau nici o para din visteria Statului) cele mai multe posturi de învățători sunt plătite *de la 80 florini până la 180 florini (190 până la 380 lei) anual.*

* * *

Nici în *culta* Germanie, se vede că nu le merge mai bine decât la noi soldaților recruți. Așa, citim, că în orașul *Rawitsch* (Silesia prusiană) cu ocaziunea exercițiilor militare, un *învățător* a fost maltratată de către un subofițer. Dar cazul arătat superiorilor, subofițerul a fost pedepsit *cu 28 zile arest aspru.*

* * *

În *Varșovia*, judecătorii de ocol a deschis anchetă contra vreo 14 indivizi, pentru *falsificarea de certificate școlare.* Mai mulți foști institutori au fost condamnați pentru falsificare, iar alții pentru folosirea certificatelor false. Pentru câte un certificat fals s'a plătit până la 260 de ruble.

* * *

În *Frankfurt pe Oder*, doi părinți cari luară pe copiii lor de la școală pentru muncă și apoi le deteră bilete de scuzare *false*, au fost condamnați ca falsificatori de acte publice.

* * *

Intr'un orașel în provincia *Pommern*, o femeie a fost condamnată pentru *vătămare de onoare* a dascălului. Cu această ocaziune judecătorul a declarat, că blamarea

învățătorului trebuie pedepsită, pentru că chiar părinții sunt datorii să apere onoarea învățătorului, care îi ajută în educația copiilor; iar dacă unii părinți își uită de această datorie, statul trebuie să ia apărarea învățătorului ofensat. În orașelul *Themar* (Germania) o femeie a fost condamnată la trei săptămâni închisoare, pentru că și-a permis să scrie, sub nota pusă de dascăl pe lucrarea fiului ei: „*Aceasta nu-î adevărat*“.

* * *

Ministrul de instrucțiune al *Prusiei* a dispus, ca aspiranții la școlile normale (seminarii) să fie examinați (la concurs) *cu rigoare și din gimnastică*.

* * *

În *Berlin*, de la Paște 1892 se adaugă, în programa școlilor comunale, la *două ore de gimnastică* pe săptămână, al *treilea* ceas (pe când la noi, nu este *nicî un ceas*!!).

* * *

În *Viena*, iarna această cerură *10,819 copii săraci*, să fie provăzuți cu hrană din partea orașului.

V. Gr. Borgovan.

STAREA INSTRUCȚIUNII ÎN SERBIA

Când comparăm starea instrucțiunii noastre cu a națiunilor celor mari din occident, ne cuprinde o mâhnire; simțim, că în multe lucruri suntem săraci și înapoiți și că ne trebuie încă mult timp până ce c'o sfortare puternică să putem ajunge acolo, ca în privința culturii să ne putem numi frați cu națiunile cele culte.

Dar și aceea e adevărat de altă parte că chestiunea instrucțiunii noastre, comparată cu a statelor mici vecine, stă pe o treaptă cu mult mai înaltă și dintre ele

sunt cari admiră alcătuirea instrucțiunii noastre, în-tocmai precum noi, d. e., admirăm pe cea a școalelor din Paris și Berlin. Dintre popoarele statelor amintite fac parte Sârbii și Bulgarii, a căror stare culturală ne interesează nu numai din punctul de vedere al vecinătății ci și pentru orientarea asupra stărei lor morală și intelectuală, baza disputei asupra independenței ce cu atâtea lupte și-au câștigat.

Cu această ocaziune mă restrâng numai asupra instrucțiunii din Serbia, despre care acum de curând un german, locuitor în Belgrad capitala Serbiei ne comunică niște amănunte destul de interesante. Din comunicarea lui se vede, că această țărișoară de abia de 10 ani e înzestrată cu legea instrucțiunii și că de atunci s'a pus baza obligativității frecventării școalelor primare. Foarte natural, că efectul legii celei nouă a instrucțiunii numai de vr'o 5—6 ani a început să se vadă, pentru că la anul 1886 nici o școală primară rurală de fete sau băieți cu 5 sau 6 clase nu se găsea, ba și în orașele cele mai mari școalele primare cu 4 clase erau rarități. Dacă această țară, în timpul indicat sta rău cu școalele primare cu 4 clase, se poate vedea și de acolo, că la anul 1886, la 19,875 elevi ce frecventează clasa I-a, corespundeau numai 7,557 elevi de clasa IV-a. În genere luat, pe atunci din 100 copii obligați să frecventeze școala numai 15 o urmau.

De aici se poate vedea destul de lămurit, pentru ce în Serbia acum 28 ani (pe când s'a introdus obligativitatea școlară în România), numărul celor ce știaū citi și scrie era atât de mic; în întreaga țară numai 50.796 indivizi, adică 5% din populațiune pricepeau arta scrierii și cetirii și anume din populațiunea de la orașe 27%, iar din cea de la sate numai 2%. Între anii 1867—1877 însă s'a îmbunătățit, întru cât numărul celor ce știaū citi și scrie în genere luat s'a urcat la 177,000, adică

în general față cu populațiunea întregă s'a urcat la 7%, iar a celor din orașe numai, s'a urcat cu 11%. În tot cazul, acesta e un progres destul de însemnat, dacă l-am compara cu starea lucrurilor de 1/2 secol de mai înainte.

În anul 1833, la 296 suflete cădea câte un elev, pe când în anul 1890 la 35 suflete cădea unul; în 1833 pe un teritoriū de 607 kilometri cădea câte o școală, iar astăzi cade câte una pe un teritoriū de 70 kilometri; la aceasta se poate lua în considerare și acel fapt, că locuitorii satelor sunt de 7 ori mai mulți ca cei din orașe.

Desinteresul față de creșterea fetițelor încă se poate vedea destul de lămurit din acel fapt, că asupra a 100 bărbați cunoscători de scriere și citire la orașe cădea câte 39.5 femei pe când la sate 4.5 numai.

E mare numărul acelor comune în cari și astăzi lipsește cu desăvîrșire edificiul de școală; la aceasta se mai adaugă și acea greșală, că cei ce termină școala primară nu știu atât de bine citi și scrie, ca să nu uite curând.

Edificiile școlare în genere abea 0.1 pot corespunde cerințelor igienice. De obicei sunt scunde, întunecoase și strimte, adese-ori umede, în formă de pivnițe, din care cauză sunt destul de esplicabile dese cazuri de boale și chiar moarte între copiii de școală. Această caracterizare e ilustrată și de acel caz trist, că în anul 1873/4 din 100 elevi 18 trebuiau să părăsiască școala din cauză de boală, dintre cari mai mult de 1/3 părți muriau. Deci școalele din Serbia nu numai că nu mijlocesc progresul în perfecționarea fizicului elevilor, ci din contră contribue la ruina acestuia, pentru-că construcțiunea corpului atât a băeților cât și a fetițelor ce urmează școala în anii cei mai delicați pentru dezvoltarea corpului lor, acolo, în școală primesc germenele

acelor boale, cari înveninează ineseși constituțiile cele mai sănătoase.

Mobilierul și aparatele școlare necesarii de asemenea sunt atât de simple, în cât te sperii a le privi, iar în ceea ce privește bibliotecile școlare, să zici: «Doamne ferește!» Apoi însăși cultura învățătorilor nu corespunde cerințelor didactice. Și chiar despre așa numita cultură a profesorilor de școale secundare, încă nu se poate vorbi, pentru că din «Welika Schkola», singura instituțiune în care se pregătesc profesorii școalelor secundare, nu se câștigă cultură suficientă; așa, d. e., dacă încep să lucreze în o școală secundară, chiar cu cea mai mare bună-voință nu pot revela alte păreri nici științifice nici pedagogice pentru că le lipsește baza. În ast-fel de împrejurări învățămîntul din cele 24 gimnazii, 2 gimnazii reale și alte câteva școli reale cu drept cuvînt se poate zice că vegetează numai, pe când cel din școalele primare trăește și dorește să se desvolte din ce în ce mai mult; acela vegetează numai, pentru că ne avînd baze bune, nu poate corespunde chemării sale și nici nu știe prevedea pe elevi cu cunoștințele astăzi reclamate de diferitele cariere.

E curios însă că școalele secundare din Serbia și-au deschis porțile și pentru fete, ast-fel că astăzi, pe lângă 5,000 băeți, peste 600 fete urmează aceste școale. Apoi, afară de aceea, la Belgrad, mai există o școală superioară dg fete cu 5 clase și 700 eleve. Fiind-că în decursul anului foarte multe eleve părăsesc școala, e mare diferența dintre elevele de clasa I^a și cele din clasa V^a, așa că din numărul elevelor din clasa I^a, de-abia a 20^a parte ajunge într'a V^a. Altele însă sunt stăruitoare într'atâta după ce termină institutul menționat să înscriu în clasele superioare; așa, d. e., în anul școlar 1890/91 din absolventele acestui institut, 20 saū înscris pe la alte școale superioare.

Școale speciale sunt puține în Serbia. Dintre acestea sunt : 1 teologie cu 4 clase, 14 profesori și 142 clerici; 2 școale normale de învățatori cu câte 4 clase, 23 profesori și 237 elevi ; 1 școală de agricultură cu 2 clase, 9 profesori și 49 elevi; 1 școală comercială cu 3 clase, 6 profesori și 34 elevi ; și în fine o școală veterinară cu 1 clasă, 6 profesori și 10 elevi.

Dintre aceste școale speciale, puține sunt acelea cari au vr'un efect adevărat asupra vieții ; fără îndoială însă mai multă legătură cu viața o au cele două școli normale de învățatori, pentru că absolvenții aceloră au trezit învățămîntul primar din letargia în care zăcea mai înainte.

Nu pot să nu-mi exprim mahnirea, pentru ce oare cel ce comunică aceste amănunte nu amintește ceva și de licee și școlile superioare ca, așa să fim în cunoștință deplină a cauzei culturale din Serbia. Cred însă că cât de curînd o să revin eu și asupra acestor instituțiuni, cari de alt-mintrelea ne pot da un motiv de gândire destul de însemnat. iar până atunci din datele de mai sus asupra învățămîntului sêrbesc putem conchide, că acela «până aici n'a fost, ci numai de aici încolo va fi».

București, Decembrie 1891.

IGEN.

AJUTOARE ELEVILOR SERACI

SOCIETATEA «CARITATEA», DIN JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

La 22 Decembrie trecut, s'au împărțit haine și alte obiecte la 9 elevi săraci, din această școală, cumpărate din fondurile societății *Caritatea*. Distribuirea s'a făcut în mod solemn, în localul școlii, în prezența autorității comunale, a publicului și a tutulor elevilor, unde printr'un mis discurs s'a istorisit rolul școlii în omenire ; s'au arătat apoi cauzele cari se opun scopului școlii pe calea calturistică a săteanului, precum și mo-

dul, cum ar trebui privită școala, chiar de cel mai simplu sătean. Apoi în câteva linii, s'a expus scopul societății *Caritatea*, citându-se câteva din art. statutelor ei; la cari toți notabilii asistenți au respuns promițând că în viitor, vor stăruii pe cât posibil, a se pune tot zelul pentru școală. După aceea, în urma câtor-va innuri naționale, intonate de elevi, s'au procedat la distribuirea ziselor obiecte.

Efectele au fost din cele mai simțite, căci imediat după aceasta, notabilii comunei, prevăzând răul de competenție ce se opune la educațiunea instruirea tinerei generațiuni din această comună, adică că localul existent nu permite a se introduce aproape 200 elevi și eleve spre a-și căpăta cultura necesară viitorului lor; au luat măsuri spre a se construi un nou local în cătunul Buciumeni, cu hotărîrea ca în curînd să se formeze comitetul de inițiativă și să se facă planul spre a se su-pune cât mai neîntârziat onor. guvern spre aprobare, așa ca cu începutul anului școlar viitor să fie deja terminat, pentru a se cere un al doilea învățator.

Societatea «Caritatea» se conduce de către zelosul nostru revisor școlar, d. P. Condurățeanu, ca președinte, iar fondurile se administrează de către d. Anghel Popovici, institutor în Tirgoviște, în calitate de casier al zisei societăți.

N. Rădulescu

Învățător în com. Țița, jud. Dâmbovița.

CUM SE CĂȘTIGA NEMURIREA ?

Stimate Domnule Băltene, 1)

De când am avut fericirea de a vă cunoaște, nu am avut nici cea mai mică ocaziune, de a vă vedea alt-fel, de cât susțitorul din răspuțeri, a cauzei învățatorului de la sate. Aceste frumoase sentimente s'a făcut cunoscut în toată țara.

Stăruința cea mare ce ați depus și frumoasa reușită ce ați avut, de a se vota în consiliul nostru județian, frumoasa sumă

1) Reproducem cu plăcere această scrisoare și rugăm pe cititorii noștri să ție seamă de cuprinsul ei.

Dir ecția Revistei.

de 500,000 lei trebuitoare pentru clădirea de localuri de școală în toate comunele unde sunt rele, lucru la care am avut fericirea să asist și eu, v'a ridicat și mai mult, în fața tuturor învățătorilor.

Fiind dar perfect știut, că nici cea mai mică ocaziune, n'o lăsați să treacă fără a pomeni și de dascălul sătesc, îndrăsnesc și eu cu această ocaziune, a vă face cunoscut cele ce urmează, fiind încredințat că voi căpăta și aprobarea D-v.

Am luat inițiativa, a ridica un mic monument pe mormîntul unui fost și demn de imitat coleg al nostru, care se numea Iancu Zaharescu. El a fost mulți ani învățator, în comuna Dridu (Ilfov) unde este și înmormîntat. A fost un eminent învățator, (dovadă școlarii săi, dia care mulți sunt învățători, preoți, ingineri, etc., etc.).

Această hotărâre am luat-o în urma îndemnurilor cunoscuților săi, și mai cu seamă a iubitului și fostului său amic și coleg D. Cristescu din Maia (Ilfov). Ast-fel încurajat am format o listă de subscripții, împreună cu stimații mei colegi, Teodor Săbăreanu, Nicu Iordănescu și Simion Vasilescu, și începutul mă bucură, căci la cari m'am adresat, a scris câte ceva. Mai jos sunt trecuți toți aceia cari au dat câte ceva, până acum, avînd bune speranțe, de stringere continuă.

Vă rog foarte mult, de credeți că este bine și nemerit, deshideți și D-v. în prețuita revistă „*Lumină pentru toți*“, o listă de subscripții pentru acest sfârșit, ma rugându-vă, a publica și numele donatorilor cari după cum am zis mai sus sunt trecuți mai jos.

Sper, stimate domnule Băltene, că avînd în vedere scopul ce urmăresc, veți bine voi, a'mi da și aprobarea și sprijinul d-v., pentru care vă mulțămesc, de miil de ori, din nainte.

Ion Georgescu, învățator, Ferbinți, lei 10; Nicu Iordănescu, învăț., Hotaarele, lei 10; Teodor-Săbăreanu, învăț., Popești-Drăgomirirești, lei 10; Simion Vasilescu, învăț., Rodovanu, lei 10; Tache Rusescu, comerciant, București, lei 5; Gh. Dumitrescu, învăț., Afumați, lei 10; Atanase Rădulescu, învăț., Progresu, lei 2; Ion Ciocărlie, învăț., Jilava, lei 5; Gh. Mărășescu, comerciant, București, lei 2; Gh. Rădulescu, învăț., Domnești, lei 5; Constantinescu, învăț., Copăceni, lei 2; Mihail Nicolescu, învăț., Colentina, lei 4; C. I. Untăreanu, agricultor, Vârteju, lei 2; Apostol Tănăsescu, primar, Pasărea; lei 2; A. Demetrescu, învăț., Mănuc, lei 1; Mateiu Rădulescu, institutor, București, lei 1; M. Nicolescu, învăț., Movița (Dridu), lei 10; Maria Brezișcanu, învățătoare, Lipia Bojdani, lei 11; Gheorghe Atanasiu, agricultor, Lipia Bojdani, lei 5. Total 107.

1892, Ienuarie 10.

Devotatul D-v. **I. GEORGESCU.**

Învățător, Ferbinți (Ilfov).